СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 8.25, 15.49, 7.24;
Віцебск — 8.22, 15.31, 7.09;
Магілёў — 8.14, 15.39, 7.25;
Гомель — 8.03, 15.44, 7.41;
Гродна — 8.38, 16.05, 7.27;
Брэст — 8.30, 16.15, 7.45;

МЕСЯЦ:
Апошняя квадра 16 снежня.

ІМЯНІНЫ:
Міколы;
Урбана, Дарыуша.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

19 СНЕЖНЯ 1992 г. субота, № 250 (22028)

РОЗГАЛАС

ВІЗІТ С. ШУШКЕВІЧА Ў МАЛДОВУ

20 снежня ў Кішынёў адбывае дэлегацыя Беларусі, якую ўзначальвае Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевіч.

У ходзе афіцыяльнага візіту ў Малдову С. Шушкевіч сустрэнецца з прэзідэнтам Рэспублікі Малдова М. Снегурам, старшынёй парламента А. Машану, членамі прэзідыума парламента.

Абодва бакі маюць намер падпісаць Дагавор аб дружбе і супрацоўніцтве паміж Рэспублікай Малдова і Рэспублікай Беларусь.

У праграме знаходжання беларускай дэлегацыі ў Малдове наведванне саўгаса, прамысловай асацыяцыі, а таксама пастаяннага прадстаўніцтва Беларусі ў Малдове.

21 снежня дэлегацыя вяртаецца ў Мінск.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь — БЕЛІНФАРМ.

Ці паддаецца прыватызацыі «чарнобыльскае жыллё»?

КРАСНАПОЛЛЕ. Не так даўно быў прыняты новы Закон Рэспублікі Беларусь «Аб прыватызацыі жыллёвага фонду ў Рэспубліцы Беларусь». У адпаведнасці з гэтым Законам, прыватызацыя жылля праводзіцца на строга добраахвотнай аснове. Аднак да гэтага часу ў Краснаполлі не знайшлося ніводнага чалавека, які рашыўся б прыватызаваць сваё жыллё. Падобная тэндэнцыя назіраецца і ў іншых месцах рэспублікі, якія больш за ўсё пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС, і звязана, хутчэй за ўсё, з няўпэўненасцю ў заўтрашнім дні.

НА СЕСІІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РБ

ПЕРШАЯ СПРАВА — ПАДАТКІ. УСЁ АСТАТНЯЕ — ЗАТЫМ...

Відаць, шматпакутнаму пытанню па Асноўнаму Закону Рэспублікі Беларусь, да чарговага абмеркавання якога дэпутаты меліся вярнуцца ў чацвер вечарам, давядзецца яшчэ нямала пачакаць. У пятніцу дэпутаты працавалі да 2 гадзін дня і амаль увесь час быў патрачаны на разгляд 59-га пункта парадку дня — аб праектах заканадаўчых актаў РБ па ўнясенню змяненняў і дапаўненняў у законы рэспублікі па пытаннях падаткаабкладання. Даволі сур'ёзнае пытанне: беларускія парламентарыі не раз крытыкаваліся і са старонак друку, і на розных прадстаўнічых канферэнцыях дзелавымі людзьмі за невыносна цяжкае падаткаабкладанне за пасрэдніцкую, біржавую і банкаўскую дзейнасць. У нашых суседзяў — на Украіне, у Расіі — падаткі на гэты від дзейнасці не перавышаюць 40 працэнтаў, у той жа час у Беларусі яны складалі ўсе 60. Вялікія грашовыя сродкі, сыравіна рознымі шляхамі сплывалі за межы рэспублікі. Што ж, сёння мы можам парадавацца: несправядлівасць тут выпраўлена, і нашы прадпрымальнікі, нарэшце, могуць уздыхнуць спакойна.

З самай жа раніцы дэпутаты паспрабавалі прыступіцца да пастановы Вярхоўнага Савета «Аб прызнанні грамадзянамі Рэспублікі Беларусь асоб, на якіх распаўсюджваецца статус ваеннаслужачых і членаў іх сем'яў». Закон аб грамадзянстве, які прыняты ў нашай краіне, неадназначна ўспрымаўся грамадскасцю, успомнім хоць бы, як «бразнуў дзвярамі» Уладзімір Кавалёнак. Ну, а калі паглядзець на яго вачамі вайскоўцаў, якія прыбылі ў Беларусь у саставе груп войск....

На жаль, дэпутаты так і не здолелі ўчора прыняць рашэнне.

Затое літаральна на працягу трох хвілін разабраліся з дакладам часовай камісіі па вывучэнню пытання захавання маёмасці каманднага пункта былога штаба Аб'яднаных Узброеных Сіл краін Варшаўскага Дагавора.

У 12.50 дэпутаты беларускага парламента стоячы віталі з'яўленне ў зале пасяджэнняў часова выконваючага абавязкі Прэзідэнта Літвы А. Бразаўскаса, які знаходзіўся ў нашай краіне з рабочым візітам. Спадар Бразаўскас выступіў з кароткай прамовай.

Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

ЛІТВА ІДЗЕ НА ЗБЛІЖЭННЕ

Учора ў 11 гадзін, падчас рабочага візіту ў Беларусь, кіраўнік парламента Літоўскай Рэспублікі А. Бразаўскас (на чале дэлегацыі) сустрэўся са Старшынёй Савета Міністраў нашай рэспублікі В. Кебічам, разам з якім былі прадстаўнікі ўрада, рэспубліканскіх ведамстваў.

А ўсё-такі мы яшчэ не адчулі ў поўнай меры паліўна-энергетычнага крызісу, які адчуваюць літоўцы. Калі наш калега з Літвы спытаўся ў нас, журналістаў Беларусі, колькі каштуе ў рэспубліцы кілават-гадзіна электраэнергіі, мы адразу дакладна не змаглі адказаць, пачалі гадаць. У той жа час калега паведаміў: у Літве кілават-гадзіна каштуе ў пераводзе на расійскія грошы каля трох рублёў. А ўжо пасля гэтага некаторыя з нас звярнулі ўвагу на тую ілюмінацыю, якая зіхацела ў фае Дома знешнеэканамічных сувязей, пакуль у зале ішлі перагаворы...

Як заявіў пасля перагавораў у невялікім інтэрв'ю для прэсы А. Бразаўскас, у першую чаргу менавіта ў галіне паліўна-энергетычнага комплексу і намячаецца ўзаемнае супрацоўніцтва рэспублік.

Увогуле, як можна было зразумець кіраўнікоў дэлегацый, праблемы эканамічнага супрацоўніцтва сталі асноўнай тэмай перагавораў. Прычым літоўцам, няйначай, патрэбна пэўная дапамога, бо іх эканоміка знаходзіцца цяпер у цяжкім стане. Гэта адзначалася на той жа лятучай прэс-канферэнцыі, а ўжо наш «ранейшы» калега паведаміў такія лічбы: спад у прамысловасці складае ў іх 57 (!), а ў сельскагаспадарчай вытворчасці — 60 (!) працэнтаў.

Вядома, гэта сустрэча з'яўляецца свайго роду прыстрэлкай перад заключэннем будучых і, відаць, хуткіх пагадненняў. І не толькі эканамічных. На сустрэчы падкрэслівалася важнасць усталявання добрых дыпламатычных адносін, устанаўлення дакладнай граніцы (прычым, як заўважыў беларускі прэм'ер, праводзіць граніцу трэба так, каб не аказалася, што галава селяніна, які ляжыць на печы, апынецца ў Беларусі, а ногі — у Літве, г. зн. падыходзіць да пытання з усёй памяркоўнасцю).

Можна меркаваць, што Літва ідзе на збліжэнне. І гэта добры знак. Трэба ўсё ж знаходзіць тое, што аб'ядноўвае, а не раз'ядноўвае.

***

А. Бразаўскас сустрэўся таксама са Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларусі С. Шушкевічам. Справаздача аб гэтай сустрэчы будзе надрукавана ў наступным нумары.

[Кар. «Звязды»].
Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

Мінск—Кіеў: 20 падпісаных дакументаў на міжурадавых перагаворах

Спецыяльныя карэспандэнты «Звязды» вядуць рэпартаж са сталіцы Украіны

— Гэты візіт быў асуджаны на поспех, — адкрывае нам «тайну» дыпламат з Міністэрства замежных спраў Украіны, які ўсюды суправаджаў іншаземных журналістаў з Беларусі. Малады жвавы супрацоўнік службы бяспекі, які таксама быў замацаваны за групай прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі з Мінска, падмацоўвае ўпэўненасць у тым, што сёння ўсё будзе добра.

Мы размаўляем у Мар'інінскім палацы (названым так у гонар Марыі — маці рускай імператрыцы), дзе звычайна адбываюцца важнейшыя пратакольныя дзяржаўныя мерапрыемствы. Да пачатку цырымоніі падпісання міжурадавых пагадненняў застаецца не больш дзесяці хвілін. Падзеі сапраўды вельмі значныя ў жыцці дзвюх суседніх рэспублік. Бо за гэты год у адносінах паміж імі набралася столькі праблем, пытанняў, непаразуменняў, якія часам узнікалі штучна, як гаворыцца, на роўным месцы, што яны сталі негатыўна адбівацца на эканоміцы нашай рэспублікі, забеспячэнні яе жыхароў алеем, цукрам, іншымі харчовымі і нехарчовымі таварамі. Былі парушаны сувязі, якія яшчэ зусім нядаўна здаваліся непарушнымі, адпрацаванымі логікай узаемных інтарэсаў. І колькасць гэтых «разводаў» пагражала перайсці ў якасць. Несла немалыя страты і Украіна. Абодвум бакам станавілася ўсё больш відавочным, што надышоў час падпісання буйнога і разнастайнага пакета міжурадавых пагадненняў, якія нейкім чынам рэгулявалі б адносіны дзвюх незалежных краін у розных сферах.

Менавіта з гэтай мэтай і прыляцела шчыльна ўкамплектаваная ўрадавая дэлегацыя Беларусі на чале са Старшынёй Саўміна В. Кебічам у Кіеў. У яе саставе першы намеснік прэм'ера М. Мясніковіч, міністры: замежных спраў, абароны, фінансаў, сувязі і інфарматыкі, рэсурсаў, транспарту, старшыні Нацыянальнага банку і Дзяржэканомсувязі, кіраўнікі Брэсцкага і Гомельскага аблвыканкомаў, прадстаўнікі гандлю, мытні, чыгункі, Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі. Ужо толькі пералік саставу дэлегацыі паказвае, што перагаворы закраналі надзвычай шырокае кола пытанняў. У беларускай дэлегацыі не аспрэчвалі таго факта, што спадзявацца на поспех візіту дазваляла змена кіраўніка ўрада Украіны. Яго нядаўна ўзначаліў, як вядома, Л. Кучма — рэаліст, энергічны кіраўнік, па водгуках тых, хто сутыкаўся з ім.

Нам, напрыклад, стала ясна, што ўсё будзе добра, у час бліц-інтэрв'ю, якое далі журналістам Л. Краўчук і В. Кебіч пасля адносна непрацяглай, але, калі меркаваць па іх задаволеных тварах, выніковай і прыемнай гутаркі. Не ведаем, аб чым ішла размова і што дакладна гаварыў наш прэм'ер, але вочы ўкраінскага прэзідэнта літаральна ззялі. Ён выказаў шмат кампліментаў Беларусі, яе народу, назваў нашу рэспубліку сінявокай сястрой Украіны. Мы наўмысна супыняемся на гэтай акалічнасці таму, што прывыклі апошнім часам бачыць Л. Краўчука па «Астанкіна» ці Расійскім тэлебачанні раздражнёным, засяроджаным на растлумачэннях пазіцыі Украіны ў спрэчках з Расіяй. А зараз — зусім іншы чалавек.

У адказ на пытанне аб прыярытэтах знешняй палітыкі да Беларусі Леанід Макаравіч рассмяяўся, адзначыў, што яму на гэту тэму нават няёмка і гаварыць, бо ў адносінах да Беларусі і не павінна быць нейкай знешняй палітыкі — настолькі мы жывём разам. А палітыка адносна нашай рэспублікі будзе як да братняй дзяржавы, самага блізкага суседа.

З Беларуссю, здаецца, Украіна такія адносіны будзе мець. Гэта пацвердзіў і ўкраінскі прэм'ер Л. Кучма адразу пасля падпісання дакументаў у Мар'інінскім палацы. Усе іх пералічыць з-за дэфіцыту газетнай плошчы няма магчымасці. Скажам, што датычаць яны гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва, парадку рэгулявання пазыкавых абавязацельстваў і крэдытных патрабаванняў у сувязі з выхадам Украіны з рублёвай зоны, адносін у галіне транспарту, сувязі, сумесных дзеянняў па ліквідацыі чарнобыльскай катастрофы, ваеннага супрацоўніцтва і г. д.

Ужо ў самалёце мы папрасілі В. Кебіча пракаменціраваць вынікі візіту ўрадавай дэлегацыі.

— Нас абвінавачвалі ў тым, што мы толькі з Расіяй падпісалі ўсім вядомыя дакументы, а іншыя рэспублікі ігнаруем. Гэты візіт сведчыць пра іншае. Усе падпісаныя пагадненні вельмі важныя для рэспублікі, але я выдзеліў бы тры іх блокі. Першы блок — аб эканамічных адносінах. Я, напрыклад, з хваляваннем чакаў падпісання дакумента аб увядзенні зоны свабоднага гандлю. Чаму? Украіна адносілася да гэтага пытання вельмі насцярожана і не хацела падпісваць адпаведны дакумент. Я лічу яго дакументам № 1. Мы цяпер будзем свабодна гандляваць і не будзем абкладваць падаткамі тавары, якія рухаюцца насустрач з Беларусі на Украіну і наадварот. У сусветных цэнах плюс для нашай рэспублікі складзе 118 мільёнаў долараў.

Вельмі важным з'яўляецца падпісанне пагадненняў аб бязвізавым уездзе грамадзян Беларусі на Украіну і наадварот.

Яшчэ дамовіліся аб стварэнні сумесных прадпрыемстваў з Украінай, пастаўках нам цукру і алею.

Вялікае значэнне мае блок ваенных пагадненняў. Яны закранаюць лёс ваеннаслужачых беларусаў і ўкраінцаў, сумесную вытворчасць ваеннай тэхнікі, матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне армій, пастаўкі запасных частак.

У цэлым я вельмі задаволены вынікамі візіту дэлегацыі, перагаворамі з прэм'ер-міністрам. Мы палічылі мэтазгодным да 1 студзеня 1993 года зрабіць узаемнае пагашэнне даўгоў паміж беларускімі і ўкраінскімі прадпрыемствамі, — сказаў В. Кебіч.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.
Мікалай АМЕЛЬЧАНКА (фота).

Новы погляд на Беларусь

«Пазіцыі нашых дзяржаў вельмі блізкія і могуць быць без цяжкасці ўзгоднены і вызначаны канчаткова», — заявіў учора Альгірдас Бразаўскас, выступаючы перад дэпутатамі Вярхоўнага Савета Беларусі.

Выступленне часова выконваючага абавязкі Прэзідэнта Літвы, Старшыні літоўскага Сейма было дынамічным, канструктыўным і акрэслівала шэраг праблем ва ўзаемаадносінах паміж Беларуссю і Літвой, якія павінны быць вырашаны ў самым блізкім часе.

У словах Бразаўскаса гучала ўскосная крытыка сваіх папярэднікаў: «Беларусь лепш жыве, чым Літва. Яе эканамічныя паказчыкі, гаспадарчая дзейнасць не так расхістаны, як, на жаль, нашы». Непаразуменнем назваў лідэр суседняй дзяржавы тое, што паміж нашымі краінамі да гэтага часу не ўстаноўлены дыпламатычныя адносіны. Па яго перакананню, незалежная Беларусь з'яўляецца адной з новых зон прыярытэтных інтарэсаў Літвы.

Альгірдас Бразаўскас акрэсліў шэраг напрамкаў эканамічнага беларуска-літоўскага супрацоўніцтва. «Літва гатова і надалей пастаўляць Беларусі электраэнергію ўзамен на іншыя энергетычныя рэсурсы», — заўважыў ён. Было згадана таксама пра зацікаўленасць літоўскага боку ў транзітных шляхах на ўсход і поўдзень, якія вядуць праз Беларусь, і пра нашы інтарэсы ў партовай гаспадарцы суседзяў.

Няма сумненняў, што ўсходняя палітыка Літвы з прыходам да ўлады ў Вільнюсе левых сіл будзе значна скарэкціравана. Вельмі выразная дэталь: гаворачы пра беларуска-літоўскую граніцу, Бразаўскас выказаўся за тое, каб рэжым на ёй быў значна лібералізаваны.

У самым блізкім часе — ужо ў канцы снежня — плануецца візіт у Мінск новага прэм'ера Літвы Браніслава Лубіса. Мяркуючы па тым, што гэта будзе адна з першых замежных паездак новага лідэра літоўскага ўрада (як і цяперашні візіт Бразаўскаса), — у Вільнюсе глядзяць на Беларусь з намнога большай увагай, чым іх папярэднікі.

Валянцін ЖДАНКО.

ПАВЕДАМЛЕННЕ
Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па статыстыцы і аналізу

Аб індэксе спажывецкіх цэн

Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па статыстыцы і аналізу паведамляе, што ў лістападзе 1992 года ў параўнанні з кастрычнікам 1992 года індэкс цэн на харчовыя і нехарчовыя тавары і паслугі, уключаныя ў «спажывецкую карзінку», склаў 119,3 працэнта.

У лістападзе ў параўнанні са снежнем 1991 года кошт уключаных у мінімальную «спажывецкую карзінку» тавараў і паслуг узрос у 12,9 раза.

Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па статыстыцы і аналізу.

ДАЕЗДЗІЛІСЯ...

З 19 снежня кошт праезду па чыгунцы прамога і мясцовага прызначэння павялічыцца ў 3,5 раза.

Як паведамілі карэспандэнту БелаПАН у чыгуначным камерцыйным цэнтры, на прыгарадныя маршруты новае павышэнне цэн не распаўсюджваецца.

Таццяна ШЧЭБЕТ, БелаПАН.

«Карабейнікі» са службовымі пашпартамі

Апошнім часам у нашых суайчыннікаў узрос інтарэс да замежных паездак. Калі за ўвесь мінулы год у турыстычных падарожжах па краінах Захаду пабывалі 23.374 жыхары Брэстчыны, то за 11 месяцаў гэтага іх аказалася ўжо 98.500. І не экзатычныя пейзажы, маляўнічая прырода, дзіўныя збудаванні вабяць наваяўленых турыстаў. Іх часцей за ўсё можна сустрэць на рынках Варшавы, Беластока, іншых гарадоў Польшчы. Дабіраюцца і да Германіі, нават Турцыі... Але тут яшчэ, як кажуць, паўбяды, бо едуць у асноўным на свае, кроўныя. Але сярод іх нямала і такіх, што прыязджаюць сюды па службовых пашпартах, з адпаведнымі льготамі. І хоць у «суправадзілаўках», як правіла, пазначаюцца высакародныя мэты іх паездак, накшталт устанаўлення «гандлёвых адносін з партнёрамі», «вывучэння замежнага вопыту арганізацыі вытворчасці», «укаранення новых тэхналогій» і г. д., на справе іх хвалюе адно: як мага даражэй збыць прывезены тавар, прыкупіць дэфіцыт, што з рукамі адарвуць суайчыннікі, ці хоць бы «перакаваць» заробленыя злотыя ў долары.

Хто хоць аднойчы пабываў за мяжой, ведае, якая гэта няпростая справа — атрымаць візу. Мала таго, што даводзіцца чакаць жаданага дазволу ад АВІРа тыдні, а то і месяцы, бо чэргі жадаючых велізарныя, дык яшчэ і пошліна немалая. А колькі потым намучышся ў чэргах непасрэдна на кантрольна-прапускных пунктах... Але гэта для звычайных грамадзян, што едуць па турыстычных пуцёўках, прыватных выкліках. Што датычыцца службовых паездак, то тут нямала льгот. Як жа, чалавек едзе па справах, ён не можа чакаць! Вось гэты пралаз і імкнуцца скарыстаць рознага роду прайдзісветы. Як, якім чынам удаецца ім абвесці вакол пальца высокіх чыноўнікаў са спецыяльна створанай камісіі Брэсцкага аблвыканкома, якой даручана афармляць візы на службовыя паездкі? Гэтым пытаннем і занялася Брэсцкая абласная пракуратура. Скажам адразу, розных парушэнняў, злоўжыванняў выяўлена нямала. Так, у рабоце камісіі павінен строга захоўвацца прынцып калегіяльнасці. Дзеля чаго? Каб не даць магчымасці таму ці іншаму чыноўніку, нібы ўдзельнаму князьку, уласнаручна выдаваць тыя візы. На справе ж старшыня камісіі Л. Лемяшэўскі і яго намеснік А. Дабруноў самі вырашалі, каму даць «зялёнае святло» на замежныя вояжы.

Не заўсёды правяраюцца неабходнасць і абгрунтаванасць шматразовых выездаў у службовыя камандзіроўкі. Так, Л. Лемяшэўскім 3 верасня па пісьму Брэсцкага прадстаўніцтва «Белаграінгандлю» былі дадзены дазвол на шматразовы выезд па службовых мэтах у Польшчу, Венгрыю, Чэха-Славакію, Румынію, Балгарыю і КНР галоўнаму бухгалтару гэтай арганізацыі Л. Сілаковай. Як яна потым растлумачыла, выезды ў вышэйназваныя краіны ёй неабходны для праверкі своечасовасці пералічэння грошай кліентамі на карэспандэнцкія рахункі Брэсцкага камерцыйнага банка за мяжой.

Але Брэсцкае прадстаўніцтва «Белаграінгандлю» мае кантракты з 76 фірмамі ў Польшчы, Венгрыі, Германіі, Аўстрыі і Сірыі. Неабходнасць жа шматразовых выездаў Л. Сілаковай у Чэха-Славакію, Румынію, Балгарыю і Кітай нічым не абумоўлена. Пры вырашэнні пытання аб выдачы дазволу на выезд за мяжу гэтае пытанне не вывучалася.

Падобны дазвол на шматразовыя выезды ў Польшчу, Венгрыю, Югаславію, Чэха-Славакію, Кітай і Кубу быў дадзены персанальна Л. Лемяшэўскім старшыні Брэсцкага раённага аб'яднання «Сельгасхімія» Н. Дугельнаму. У пісьме, падпісаным намеснікам старшыні аб'яднання В. Сіваком, было ўказана, што службовыя паездкі ў вышэйназваныя краіны неабходны Н. Дугельнаму ў сувязі з заключэннем кантрактаў на пастаўку ў РБ збожжа і прадуктаў харчавання ў абмен на мінеральныя ўгнаенні. У аб'яднанні, маўляў, ёсць папярэднія дамоўленасці з Кітаем аб пастаўцы туды мачавіны ўзамен на збожжа. Год заканчваецца, а дамоўленасць дагэтуль не рэалізавана. З якой мэтай атрыманы дазвол на шматразовыя паездкі ў Югаславію, Чэха-Славакію і на Кубу, Н. Дугельны аргументаванага адказу даць не змог.

Нярэдка дазволы на шматразовыя выезды за мяжу па службовых справах атрымліваюць грамадзяне, што не працуюць у арганізацыях і прадпрыемствах, якія за іх хадайнічалі.

Так, Л. Лемяшэўскі ў чэрвені даў дазвол на шматразовы выезд у Польскую Рэспубліку дырэктару МП «Брэстлес» П. Гарбунову і яго намесніку В. Стуку, хоць В. Стук у гэты час у МП не працаваў. Таксама па хадайніцтву П. Гарбунова асабіста Дабруновым быў дадзены дазвол на пяціразовы выезд у Польскую Рэспубліку вадзіцелю МП А. Петруковічу і экспедытару Д. Гарбунову, якія ў гэты перыяд на

(Заканчэнне на 2-й стар.).

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

Як жыць у беларускім бараку «рублёвай зоны»

Наколькі я разумею, па шляху да рыначнай эканомікі наша кіраўніцтва ўчыніла чарговую экспрапрыяцыю. Пасля некалькіх тыдняў замарожвання пералічэнняў у Расію аб'яўлена: пералічэнні могуць рабіцца свабодна, але... Адным словам, усе наяўныя на рахунку рублі аўтаматычна аб'яўлены «рубелямі» («зайцамі»), г. зн. нейкім таямнічым (з п. г. закона) унутрырэспубліканскім плацежным сродкам.

Паўстае пытанне: куды падзеліся, напрыклад, 14 мільёнаў нашага «Эрыдана»? Хто і калі верне нам страты, што вынікаюць з немагчымасці своечасовай аплаты дасланых фірме расійскіх паліграфматэрыялаў?

Атрымліваецца, што раптоўна рублі РФ аб'яўлены замежнай валютай, палавіну якой я павінен фактычна прымусова прадаваць нашаму Нацыянальнаму банку, прычым увесь наш рублёвы баланс, скажам, за 10 з лішнім месяцаў гэтага года як бы занулены, а па сутнасці ўсе атрыманыя намі сёлета расійскія грошы прымусова скуплены Нацыянальным банкам РБ у прапорцыі 1:1. Інакш кажучы, экспрапрыяцыя абрушылася якраз на тых, хто вёў эфектыўную для рэспублікі палітыку, фактычна ўносіў станоўчы ўклад у агульны гандлёвы баланс дзвюх рэспублік.

Я цудоўна разумею: адной з галоўных прычын гэтага рашэння паслужыў неаплачаны вываз у РФ тавараў дзяржпрадпрыемстваў РБ прыкладна на 100 млрд. рублёў. Сам па сабе такі аб'ём ставіць пытанне аб тым, ці кантралюе ўрад — не ў крыўду яму будзе сказана — эканамічную сітуацыю? Але Бог з імі, з агульнымі пытаннямі. Мяне больш хвалюе пытанне прыватнае — чаму, уласна, наша фірма павінна пакутаваць ад камерцыйнай бяздарнасці мясных ці трактарных каралёў?

І ўсё ж, калі пытанне здасца занадта прыватным, паспрабую яго абагульніць. **Чаму дзяржава, якая абавязана адказваць за эканоміку дзяржаўных прадпрыемстваў, фактычна перакладвае адказнасць за разбуральную палітыку дзяржаўнага дырэктарска-міністэрскага корпуса на недзяржаўныя прадпрыемствы — такія, як «Эрыдан»?**

Вы, паважаныя кіраўнікі, добра разумееце: свабодны вытворца ніяк не зможа дазволіць сабе і сотай долі такой неаплачанай адгрузкі — ён проста вылеціць у трубу без усялякіх там законаў аб банкруцтве.

Думаю, нанесены яшчэ адзін удар па развіццю прадпрымальніцтва. Як і даказваў я год назад, пад маркай палітыкі т. зв. «раздзяржаўлення і прыватызацыі» на самай справе праводзіцца **палітыка адзяржаўлення свабодных (недзяржаўных, альтэрнатыўных) прадпрымальніцкіх структур.**

Для пачатку ў мінулым годзе фактычна ліквідавалі сістэму льгот для шырокага кола прадпрыемстваў. Напрыклад, для прадпрыемстваў творчых саюзаў. Ні з таго, ні з сяго былі ўстаноўлены (зусім «са столі») абмежаванні абароту для малых прадпрыемстваў, якія да таго часу (май 1991 г.) і года не адпрацавалі, а таму не было ніякага статыстычнага матэрыялу, каб разабрацца — якія прадпрыемствы малыя, якія сярэднія, якія буйныя. І заднім числом (хтосьці імкнецца будаваць прававую дзяржаву?) абадралі (не магу знайсці іншага слова) масу прадпрыемстваў...

У цэлым да 1992 года новыя прадпрымальніцкія структуры былі пастаўлены ў літаральна тыя ж умовы бюджэтна-фондавых плацяжоў, што і старыя магутныя дзяржманапалісты, якія гадамі і дзесяцігоддзямі стваралі свае асноўныя фонды і інфраструктуру. І ўсё пад цудоўным лозунгам — **роўнасць усіх форм уласнасці.** Але калі дзяржава бярэ з нашага прыбытку столькі ж, колькі з прыбытку дзяржаўнага прадпрыемства, то фактычна яна паводзіць сябе як уласнік нашага прадпрыемства.

Не ведаю, што раяць вам, спадары кіраўнікі, вашы высокавучоныя эканамічныя саветнікі, але сітуацыя простая і нават відавочная. Напачатку **сумленнаму** прадпрымальніку (г. зн. які не прамывае ценявыя капіталы) няма з чаго інвесціраваць стварэнне вытворчай інфраструктуры, апрача як з **ільгот — падатковых і крэдытных.** У сэнсе крэдытаў ён цалкам аддадзены на волю камерцыйных банкаў. Нацыянальны банк палец аб палец у плане льготных крэдытаў тут не ўдарыў. А вось падатковыя льготы — гэта справа заканадаўчая. І па гэтай частцы — зноў жа не ў крыўду будзе сказана — нашы заканадаўцы ўсе сілы прыклалі, каб **ніводзін разважны прадпрымальнік і блізка не падышоў да развіцця той ці іншай вытворчасці.**

Нельга не сказаць і аб вядомай экспрапрыяцыі канверсуемай валюты. Жыў-быў Знешэканомбанк, у прадпрыемстваў ляжала там на рахунках валюта. Раптам — няма валюты. І банк быццам бы іншы — толькі камерцыйны. І — маўчанне. Але, прабачце, валюта ж растрачана па ўказанню дзяржавы, яе ж не самі банкіры растранжырылі. Дык на каго ў суд падаваць, каб вярнулі сумленна нажытае?

(Заканчэнне на 3-й стар.).

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

прадпрыемстве не працавалі. А справа ў тым, што Д. Гарбуноў з'яўляецца сынам П. Гарбунова, а А. Петруковіч — вадзіцелем начальніка Пінскага ОРЗ рачнога вузла В. Стука.

Здараецца, што камісія, разглядаючы пісьмы аб выездзе за мяжу творчых дэлегацый, не вывучае іх састаў, у выніку чаго там аказваюцца пабочныя асобы. 8 красавіка г. г. быў дазволены выезд у Францыю народнаму ансамблю танца «Рэха» Столінскага гарадскога дома культуры. У прадстаўленым у камісію спісе членаў ансамбля былі дырэктар аўтапарка № 12 г. Століна М. Галавач, хоць да творчага калектыву адносін не меў. За час паездкі яму былі аплачаны 730 рублёў камандзіровачных расходаў, а таксама 3.021 рубель зарплаты.

Камісія такім жа чынам дазволіла выезд у Францыю ў саставе ансамбля «Сузор'е» начальніку УМ-127 будтрэста № 8 А. Абрамаву, дырэктару МП БУ-116 Н. Вінніку, хоць яны ўдзельнікамі ансамбля не з'яўляюцца. Паездка была арганізавана Саюзам музычных дзеячаў Беларусі і праходзіла сёлета з 23.07 па 10.08. Знаходжанне ансамбля за мяжой фінансавалася арганізатарамі фестывалю ў Францыі. Пры гэтым усім удзельнікам ансамбля было выдадзена па 276 франкаў. На час паездкі А. Абрамаву і Н. Вінніку былі прадастаўлены чарговыя адпачынкі.

«Карабейнікі» са службовымі пашпартамі

Выяўленыя праверкай парушэнні з'яўляюцца вынікам бескантрольнасці з боку аблвыканкома за работай створанай ім камісіі, а таксама аддзела знешніх эканамічных сувязей, на які ўскладзены ўлік, кантроль і аналіз работы, ажыццяўляемай аб'яднаннямі, прадпрыемствамі і арганізацыямі, выканкомамі гарадскіх і раённых Саветаў пры выездзе за мяжу па службовых справах. Аслаблены кантроль за камандзіраваннем за мяжу работнікаў гаррайвыканкомаў і прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый вобласці.

З асабістай мэтай выкарыстала быццам бы службовыя паездкі ў Польскую Рэспубліку ад Брэсцкага аддзялення Рэспубліканскага фонду культуры, музычнага таварыства і Брэсцкай абласной філармоніі Л. Новікава — памочнік намесніка старшыні аблвыканкома. Пры гэтым яна растлумачыла, што ездзіла ў Польшчу з мэтай кантролю за работай грамадскіх фарміраванняў вобласці на тэрыторыі Польшчы. Аднак чым канкрэтна займалася, сказаць не магла. Аплату дзяржпошліны за афармленне пашпартаў (мае два) і дазволаў на паездкі, а таксама праезд і пражыванне ў Польшчы Л. Новікава рабіла за кошт асабістых сродкаў. Усё гэта сведчыць аб прыватным характары паездак, хоць яны афармляліся як службовыя. Усе гэтыя паездкі пачыналіся ў пятніцу і заканчваліся ў панядзелак. Адну паездку, з 13 па 16 снежня 1991 г. Л. Новікава зрабіла нават маючы бальнічны ліст.

Старшыні Лунінецкага гарсавета К. Нягрэю ў верасні г. г. камісіяй аблвыканкома дазволены выезд на адпачынак і аздараўленне ў Германію з групай дзяцей раёна ў якасці «іх выхавальніка».

Часта камандзіраваныя работнікі выязджалі за мяжу ў выхадныя дні і пры апытанні не маглі растлумачыць, якія службовыя пытанні яны там вырашалі. Усё гэта сведчыць аб тым, што ў многіх выпадках магчымасць спрошчанага афармлення і ажыццяўлення службовых выездаў выкарыстоўваецца з асабістай мэтай, а паездкі носяць камерцыйны характар.

Напрыклад, двойчы (6.05.92 г. і 6.10.92 г.) па пісьмах, падпісаных намеснікам старшыні аблспажыўсаюза Д. Нікалаюком, АВІРам былі выдадзены разавыя дазволы на выезд у Польшчу па службовых справах Г. Нікалаюку, а па пісьмах ад 25.05.92 г. і 15.09.92 г. — на аднаразовы і пяціразовыя выезды туды па службовых справах І. Нікалаюку. Першы з'яўляецца сынам намесніка старшыні і вучыцца ў Беларускім дзяржаўным універсітэце, а другі — пляменнікам. Дарэчы, ён — лейтэнант міліцыі, інспектар аддзялення ДАІ Ленінскага РАУС г. Брэста.

Падобныя парушэнні выяўлены і ў аблаграснабе. Так, намеснік генеральнага дырэктара аблаграснаба па прадуктах харчавання Н. Панасюк сёлета шэсць разоў выязджаў за мяжу, але яму ні разу не выдавалася камандзіровачнае пасведчанне. Чатыры з гэтых паездак былі ў суботу і нядзелю. Н. Панасюк растлумачыў, што ездзіў за мяжу для вырашэння пытанняў, звязаных з выкананнем умоў кантрактаў. Якіх-небудзь справаздач аб выкананні заданняў няма.

Генеральны дырэктар аблаграснаба А. Цімашэнка аформіў дазволы і пашпарты для выезду за мяжу сваёй жонцы М. Цімашэнка і жонцы свайго намесніка Н. Панасюка, якія не працавалі і не працуюць у аблаграснабе.

У Брэсцкім аддзяленні Саюза жанчын Рэспублікі Беларусь выяўлены факты грубага парушэння старшынёй М. Манюк службовых абавязкаў, фінансавай дысцыпліны, указана на асабістую нясціпласць з яе боку. Пад выглядам службовых камандзіровак у Рэспубліку Польшча М. Манюк афармляла дакументы для выезду за мяжу па асабістых справах сваім сваякам і знаёмым. Пры тэтым дзяржпошліну па 200 рублёў за афармленне дакументаў на паездку ў РП у кастрычніку г.г. многія з удзельнікаў паездкі ўнеслі толькі ў ходзе праверкі.

Сёння ўсё больш востра ставіцца пытанне аб неабходнасці прыняцця ў рэспубліцы нарматыўнага акта, які рэгуляваў бы парадак выезду за мяжу па службовых справах, паколькі цяпер такі нарматыўны акт адсутнічае. У новым заканадаўстве трэба размежаваць кампетэнцыі органаў дзяржаўнага і мясцовага кіравання, гаспадарчых кіраўнікоў у дазволе выездаў за мяжу па службовых справах; устанавіць пералік дакументаў, неабходных для афармлення такіх выездаў; вызначыць умовы аплаты службовай камандзіроўкі (наяўнасць валюты ў камандзіруючай арганізацыі ці дакумента аб фінансаванні паездкі за кошт боку, які прымае), а таксама прадугледзець адказнасць за парушэнне службовымі асобамі парадку выезду за мяжу па службовых справах і магчымасць ануліравання незаконна выдадзеных дазволаў на службовую паездку.

В. ЛЮБАВІЦКІ,
пракурор Брэсцкай вобласці.

Закон Рэспублікі Беларусь

Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» і Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь»

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Унесці наступныя змяненні і дапаўненні ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 27 кастрычніка 1989 года «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (ЗЗ БССР. 1989 г., № 31, арт. 316; Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, 1991 г., № 1(3), арт. 9):

пункт 10 артыкула 21 дапоўніць словамі: «у тэрміны з улікам канкрэтных абставін»;

у частцы другой артыкула 57 выключыць словы: «Паўторныя выбары праводзяцца не пазней чым у шасцімесячны тэрмін пасля агульных выбараў».

2. Унесці наступныя змяненні і дапаўненні ў Закон Рэспублікі Белрусь ад 27 кастрычніка 1989 года «Аб выбарах народных дэпутатаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (ЗЗ БССР, 1989 г., № 31, арт. 317; Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. 1991 г., № 1(3), арт. 9):

пункт 10 часткі першай артыкула 22 дапоўніць словамі: «у тэрміны з улікам канкрэтных абставін»;

у частцы другой артыкула 54 выключыць словы: «Паўторныя выбары праводзяцца не пазней чым у шасцімесячны тэрмін пасля агульных выбараў».

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С.ШУШКЕВІЧ.

8 снежня 1992 г.
г.Мінск

Закон Рэспублікі Беларусь

Аб унясенні змяненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб часовых мерах па абароне спажывецкага рынку Рэспублікі Беларусь»

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

І. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 25 кастрычніка 1990 года «Аб часовых мерах па абароне спажывецкага рынку Рэспублікі Беларусь» (ЗЗ БССР, 1990 г., № 31, арт. 599; Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1992 г., № 15, арт. 251) наступныя змяненні:

з часткі першай артыкула 19 выключыць словы «картак спажыўцоў з купонамі, візітных картак пакупнікоў, укладышаў да візітнай карткі пакупніка або»;

з часткі трэцяй артыкула 19 выключыць словы «картак спажыўцоў з купонамі, візітных картак пакупнікоў і ўкладышаў да візітнай карткі пакупніка або».

ІІ. Гэты Закон увесці ў дзеянне з дня яго прыняцця.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С.ШУШКЕВІЧ.

9 снежня 1992 г.
г.Мінск

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб гандлёвым абслугоўванні сельскага насельніцтва

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Прыняць да ведама інфармацыю старшыні Праўлення Белкаапсаюза Грышчанкова Р.З.

2. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь, абласным і Мінскаму гарадскому Саветам народных дэпутатаў з улікам прапаноў Белкаапсаюза да 1 лютага 1993 года зацвердзіць праграмы дзяржаўнай падтрымкі спажывецкай кааперацыі ў арганізацыі гандлю і грамадскага харчавання на сяле, якія прадугледжваюць:

арганізацыю на сяле гандлёвых прадпрыемстваў і структур разнастайных форм уласнасці;

павелічэнне вытворчасці і расшырэнне асартыменту тавараў на дзяржаўных і кааператыўных прадпрыемствах, пераважна сельскага спажывання;

аднолькавае сярэднедушавое спажыванне цэнтралізавана размяркоўваемых тавараў сельскім і гарадскім насельніцтвам;

фінансавую падтрымку школьнэга харчавання.

3. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь пры фарміраванні бюджэту на 1993 год прадугледзець фінансава-крэдытную дапамогу спажывецкай кааперацыі для закупкі тавараў народнага спажывання, нарыхтоўкі сельскагаспадарчай прадукцыі і развіцця матэрыяльна-тэхнічнай базы.

4. Белкаапсаюзу забяспечыць аднаўленне дэмакратычных пачаткаў у дзейнасці спажывецкай кааперацыі, павысіць ролю пайшчыкаў у кіраванні кааператыўнай гаспадаркай, прывесці статуты спажывецкіх таварыстваў і іх саюзаў у адпаведнасць з асноўнымі прынцыпамі кааператыўнага будаўніцтва і нарматыўнымі ак тамі Рэспублікі Беларусь.

5. Лічыць неабходным на чарговай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь разгледзець праект Закона аб спажывецкай кааперацыі.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С.ШУШКЕВІЧ.

3 снежня 1992 г.
г.Мінск

* * *

Праўленне Белкаапсаюза звяртаецца да пайшчыкаў і работнікаў спажывецкай кааперацыі, да ўсіх, хто карыстаецца паслугамі магазінаў, сталовых, калгасных рынкаў, нарыхтоўчых і іншых кааператыўных прадпрыемстваў, з просьбай прыняць удзел у калектыўнай выпрацоўцы мер па рэалізацыі пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Прапановы па паляпшэнню абслугоўвання насельніцтва Вы можаце выказаць вусна і пісьмова праўленням свайго спажывецкага таварыства, райспажыўсаюза, аблспажыўсаюза і Белкаапсаюза.

Адрас Белкаапсаюза: 220004, г.Мінск, праспект Машэрава, 17; тэлефоны: 26-84-08; 26-95-73.

Зроблена ў Гомелі і Токіо

Яшчэ некалькі гадоў назад толькі ў замежных кінафільмах мы маглі бачыць радыётэлефон у аўтамабілі або тэлевізар, які прымае праграмы з усіх кантынентаў.

Сёння такія рэчы ўсё шырэй уваходзяць у наш побыт. Вядома, каштуе звышскладаная тэхніка нямала. Але гэта зразумела, бо апаратуру для прыёму спадарожнікавага тэлебачання асвойваюць такія гіганты былой «абаронкі», як, напрыклад, Гомельскі радыёзавод.

Дарэчы, на гэтым прадпрыемстве робяць шмат, каб знізіць кошт тэлеапаратуры. Вырабляемая тут сістэма «Белант» дазваляе прымаць да 40 праграм з розных краін свету.

Мінская фірма «Баком» прапануе нам не менш дзіўныя навінкі тэхнікі. Радыётэлефоны і тэлефаксы лепшых еўрапейскіх і японскіх кампаній мінчане абавязуюцца даставіць хутка, абслугоўваць уважліва і якасна.

На гэтых здымках вы бачыце вядучага спецыяліста Івана **Мухіна** з гомельскага завода і загадчыка камерцыйнага аддзела Ігара **Шынкарыка** з мінскай фірмы «Баком», якія дэманструюць навінкі вытворчасці.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

НАЁМНІКІ

Раней іх існаванне ўпарта адмаўляліся прызнаваць. Потым у газетах сталі з'яўляцца першыя нясмелыя паведамленні пра «салдат удачы», як многія з наёмнікаў любілі сябе называць. Цяпер з думкай аб тым, што недзе там, за Каўказскім хрыбтом, у Прыднястроўі або далёкім Таджыкістане ваююць (за грошы!) нашы браты, славяне, відаць, прымірыліся. І што самае жудаснае, за грошы бяруць зброю ў рукі нашы з вамі землякі, беларусы.

Яшчэ ў час службы ў Закаўказзі мне даводзілася выпадкова сустракацца з «салдатамі ўдачы». Было гэта ў Нагорным Карабаху і Паўднёвай Асеціі. Размаўляў я з маладымі хлопцамі і сталымі мужчынамі. У іх крывавай справе важны быў не ўзрост, а іншае — уменне забіваць і пры гэтым, пажадана, заставацца жывымі самім. Праўда, апошняе здаралася не заўсёды. Хтосьці і гінуў. Але куды страшней было трапіць у палон. Смерць тады была збаўленнем ад пакут. Хоць даводзілася чуць мне і тое, што наёмнікам даравалі жыццё, але пры ўмове, што страляць яны цяпер будуць ва ўчарашніх сваіх паплечнікаў. Спрабаваў я гутарыць і з салдатамі беларусамі, якія паддаліся спакусе падзарабіць грошай. Але яны больш маўчалі. Прозвішчаў сваіх не называлі. Толькі мянушкі, пад якімі даводзілася хадзіць на аперацыі.

Але ўсё-такі, як маладыя хлопцы рабіліся наёмнікамі? І ці толькі яны вінаватыя ў тым, што ішлі на гэты крок? З ходу адказаць на гэта я не рызыкнуў бы. Бо ёсць ва ўсім гэтым і наша віна — усяго грамадства. Хоць згодны, што ніякія довады не могуць служыць апраўданнем таму, каб глядзець на людзей праз прыцэл. Але ў кожнага са славянскіх хлопцаў, што ваююць ці то на азербайджанскім, ці то армянскім, абхазскім або іншых баках, ёсць матывы, якія, як яны лічаць, служаць пераканаўчымі апраўданнямі іх дзеянням. Праўда, сустрэўся мне і адзін «герой», які сказаў проста: «Вельмі хацелася на спускавы кручок панаціскаць».

— Спецыяльных пунктаў, куды можна было б адкрыта прыйсці і падпісаць кантракт на службу ў якасці наёмніка, я не сустракаў, — расказваў мне неяк адзін наёмнік, таксама мінчанін, які праходзіў службу ў адной з воінскіх часцей Ерэвана. — Жадаючых знаходзяць тыя, хто ў гэтым зацікаўлены.

Больш распаўсюджвацца на гэты конт ён не стаў — вельмі мала часу мы былі знаёмы з Сяргеем (так прадставіўся мне хлопец). І калі б нас абодвух не аб'ядноўвала служба ў Закаўказзі (для мяне яна была ў недалёкім мінулым, ён жа і па сённяшні дзень служыць там), то размова наша не адбылася б наогул... І хоць пачуць мне ўдалося далёка не ўсё, што хацелася, тым не менш расказ Сяргея быў даволі цікавым.

— Стаць наёмнікам я вырашыў пасля таго, як даведаўся, што майго сябра, з якім разам вучыліся ў ваенным вучылішчы, служылі ў Афгане, забілі азербайджанскія баевікі. Захацелася адпомсціць. Каму? Канешне, не мірным жыхарам, а тым, хто трымаў у руках зброю. Мне і яшчэ чатыром афіцэрам армяне прадаставілі такую магчымасць. Знайшлі нас самі. Паколькі яны мелі шырокія сувязі і грошы, усім нам былі арганізаваны розныя «сур'ёзныя захворванні» і месяцы ў шпіталі. Камандаванне часці лічыла нас проста хворымі — яно так і не даведалася пра ісціну. Ну, а ў шпіталі мы толькі лічыліся. Армяне і там усё ўладзілі.

Я з таварышамі ўзяўся за работу. Так, перш чым заводзіць гэтую карусель, баевікі прымусілі нас прадэманстраваць ім свае навыкі — каты ў мяшку ім былі не патрэбныя. Прыйшлося трымаць экзамен па ваджэнню баявой машыны пяхоты, расказаць пра яе ўстройства і г. д. Нашай падрыхтоўкай яны засталіся задаволеныя. Плата была адпаведнай — у залежнасці ад характару «работы». У мірнай абстаноўцы за навучанне баевікоў ваджэнню баявой машыны, стральбе з яе, кожнаму з нас плацілі па 1,5 тысячы рублёў у дзень (у тых яшчэ цэнах).

Але даводзілася нам і самім удзельнічаць у баявых аперацыях, як правіла, на БМП. Я ўзначальваў нашу дыверсійную групу. Аплата ў такіх выпадках станавілася пагадзіннай (5—10 тысяч рублёў за гадзіну) і залежала ад складанасці баявых дзеянняў і канчатковых вынікаў. Ваяваць мы ўмелі, таму матэрыяльна нас не крыўдзілі.

На аперацыях рознае здаралася. Гэта цяпер смешна расказваць, а тады валасы пад шлемафонамі падымаліся. Так, аднойчы настройваю радыёстанцыю на патрэбную хвалю. Не паспеў і пару слоў па-руску сказаць, як укліньваецца славянская мова. Хтосьці пытае: маўляў, зямляк, якое вучылішча заканчваў? — «Кіеўскае», — кажу. — «І я таксама», — адказвае. Высвятляем, у якім годзе, знаходзім агульных знаёмых. І пад канец гутаркі той нябачны мне хлопец, з якім, магчыма, даводзілася сустракацца ў вучылішчы, кажа: «Ну што, аднакашнік, паваюем? Паглядзім, хто лепш урокі вучыў».

Не паспелі мы і цэль знайсці, як у нас гусеніцу снарадам сарвала, а другі ў корпус трапіў (адчувалася, не дылетанты агонь вялі). Аднаго з нашых хлопцаў адразу насмерць забіла, астатнім удалося выбрацца з машыны. Гляджу, на азербайджанскім баку (не так ужо і далёка), з засады БМП вырульвае. Тут я і зразумеў, што ў ёй мой аднакашнік сядзіць. Блізка пад'язджаць да нас машына не стала. Дала пару чэргаў паверх нашых галоў дзеля прыстойнасці — і ўсё. Ці то пашкадавалі братоў-славян, ці то пару дадаткова забітых чалавек ім надвор'я не рабіла. Ну а падбітая БМП — перамога сур'ёзная. Азербайджанцы яе нядрэнна павінны былі ацаніць. Чуў я, што плацілі яны сваім наёмнікам значна больш, чым нам. Гаварылі нават, што не толькі «драўлянымі», але і «зялёнымі».

Амаль месяц мы такім вось чынам ваявалі, затым ехалі тыдні на тры дадому. Адпачыць, расслабіцца (з Сяргеем я размаўляў якраз у адзін з такіх водпускаў). Потым усё паўтаралася зноў.

Калі я спытаў яго аб пачуцці страху, якое, напэўна, прыходзілася зведваць, Сяргей заўважыў, што ўсё жыццё ваяваць не збіраецца. Пасля чарговай камандзіроўкі ў горы «завяжа» з гэтым.

Так, за свайго загінуўшага сябра Сяргей, відаць, адпомсціў. Не ведаю, праўда, колькі праціўнікаў паплаціліся за гэта жыццём. Замест адказу хлопец толькі паціснуў плячамі і пасля нейкай паўзы сказаў: «Мяне можна ў многім абвінавацiць. У нечых смерцях, і ў здрадзе прынятай калісьці прысязе... Толькі хто спытае з кіраўнікоў, якія давялі краіну да такога развалу? Ім, напэўна, не сняцца тыя кашмары, якія я бачу кожную ноч. І зарплату сваю яны спраўна атрымліваюць. А ў часці, дзе я служыў, афіцэрам па некалькі месяцаў прыходзілася лапу смактаць. Грошы выплачвалі з вялікім спазненнем, а сем'і ж карміць трэба. У баевікоў усё добра ішло. Прыйшоў з аперацыі — атрымаў належную суму. Я не апраўдваюся, таму што сваёй віны за ўчыненае ніколі не адчуваў. На мне няма крыві дзяцей, старых і жанчын. Я страляў толькі ў тых, хто спрабаваў забіць мяне».

Прайшло больш месяца пасля той размовы з Сяргеем. Я нічога не ведаю пра яго лёс, як і пра лёс соцень, падобных да яго хлопцаў. Не думаю, што і колькасць наёмнікаў стала меншай. Хутчэй наадварот. З'яўляюцца ўсё новыя «гарачыя» кропкі, а значыць, і людзі, якія ўмеюць валодаць зброяй, па-ранейшаму там у цане. А прыкладаў доўга шукаць не трэба. Мы ўжо бачылі паказаную па тэлебачанні дыверсійную групу з былых расійскіх ваеннаслужачых, захопленую ў палон азербайджанскім бокам. Чыталі ў прэсе паведамленне пра ваеннага лётчыка капітана Белічэнку, збітага ў небе Карабаха, які прызнаўся, што рызыкаваў галавой за 300 тысяч у месяц. Чулі і аб тым, што адно з ваенных авіяцыйных вучылішчаў Расіі накіравала каля сямідзесяці сваіх выпускнікоў у запас. Ці пойдуць хлопцы шукаць мірную работу, калі тут жа вярбоўшчыкі з «гарачых» кропак прапаноўвалі рызыкоўную, але вельмі высокааплатную работу?

На жаль, попыт нараджае прапанову. А прапановы гэтыя гучаць ужо з газетных палос. І нядаўняя аб'ява ў «Аргументах і фактах» таму пацвярджэнне: «Група маладых людзей, якія маюць навыкі валодання халоднай, агнястрэльнай зброяй, ваджэння аўтамабіля, БТРа, танка, знаёмыя з падрыўной справай, лёгкавадалазнымі работамі, прадставіць вашы інтарэсы ў любым пункце планеты за добрую ўзнагароду». Як гаворыцца, каментарыі не патрэбны.

Аляксандр ГРАЧОЎ,
афіцэр.

З МІНУЛАГА

БЕРАЗВЕЦКІ МАНАСТЫР: КАЛІ Б СЦЕНЫ МАГЛІ ГАВАРЫЦЬ...

Да 39-га тут, у Беразвеччы, што недалёка ад Глыбокага, быў манастыр. Узносілі сцішаныя людзі свае малітвы да Бога, рупіліся аб духоўным і не толькі аб ім. І не маглі падумаць-уявіць, што гэта святое месца нечакана ператворыцца ў адзін з кругоў пекла, праз якое ісці і ісці беларусам XX стагоддзя.

ПАСЛЯ ВЕРАСНЯ 39-га, далучэння Заходняй Беларусі да СССР, манастыр, канешне ж, спыніў сваю дзейнасць. А муры яго па звыклай для тых часоў завядзёнцы былі аддадзены пад турму. Тут і сёння турма, утрымліваюцца ў ёй небяспечныя з пункту гледжання Крымінальнага кодэкса злачынцы. Але напачатку, у перадваенныя, першыя пасляваенныя гады, было інакш. Пераважная большасць вязняў — насельнікі бліжэйшых і больш аддаленых ад турмы раёнаў — сядзела «за палітыку», абвінавачвалася ў прыналежнасці да кулацтва, у шпіёнскай дзейнасці на карысць усіх бадай што буржуазных дзяржаў, якія былі на тагачасных картах. Сядзелі тут і былыя члены Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, якіх сталінскія тайныя службы вынішчалі не ў прыклад польскім дашчэнту. Сядзелі былыя асаднікі: сядзелі ўсе тыя, каго новы рэжым не лічыў патрэбным пакідаць на волі.

Недзе ў архівах, напэўна, можна будзе адшукаць канкрэтныя лічбы, а пакуль што на падставе сведчанняў людзей з большым ці меншым дапушчэннем можна гаварыць аб тым, што напярэдадні вайны ў Беразвеччы налічвалася значна больш за дзве тысячы зняволеных.

І калі грымнула вайна, самы перадавы атрад партыі, як называлі работнікаў НКУС, не надта верыў, што мы будзем біць ворага на яго ж тэрыторыі. З першага дня прымаліся меры па эвакуацыі вязняў углыб краіны. Ну, а калі эвакуіраваць не ўдавалася, то знішчалі. І тут ужо ў разлік не бралася нават ступень той віны, за якую сядзеў зняволены, ці тэрмін гэтага зняволення. Знішчаліся ўсе, каб не дапусціць «памылак», а найперш, каб пазбавіцца ад сведак...

У першыя дні вайны калона пакутнікаў рушыла і з Беразвечча. Паабапал канвой, ззаду абоз з няхітрым скарбам і харчаваннем. Адышлі недалёка. Паміж Полацкам і Віцебскам, там, дзе праз Дзвіну быў мост, што пасля вайны не захаваўся, над вязнямі і іх ахоўнікамі з'явіліся варожыя самалёты. Але прадаставім слова Фердынанду Гайковічу з Глыбоччыны, які быў сярод вязняў:

«Каля Дзвіны над калонай сталі кружыць нямецкія самалёты. Лётчыкі, відаць, доўга не маглі зразумець, што гэта такое. Але потым зразумелі. У ахоўнікаў (з НКУС) верх фуражак быў чырвоны. Немцы здагадаліся, што гэта гоняць зняволеных. І пачалі планіраваць над калонай. Стралялі з кулямётаў, так метка, што забівалі толькі ахоўнікаў. Чарга — і бачым: яшчэ адна чырвоная фуражка пакацілася па пяску. Тут яны і прынялі рашэнне расстраляць вязняў, бо баяліся, што разбягуцца».

Гайковічу ўдалося ўцячы: да заканчэння тэрміну зняволення ў яго заставалася некалькі месяцаў, таму ён ішоў з абозам. Цудам уцалеў пад целамі забітых таварышаў Павел Кажух. Яго ўспаміны надрукаваны ў газеце «Жыче Варшавы» і ў цэлым супадаюць з успамінамі Гайковіча. Кажух называе і канкрэтную лічбу ахвяр — 1.788 чалавек.

Магчыма, сярод гэтых людзей былі і тыя, хто сапраўды з'яўляўся ворагам Савецкай улады ці крымінальным злачынцам. Але і яны ж былі нават тымі сталінскімі судамі ці «тройкамі» прыгавораны на розныя тэрміны зняволення, а не да смерці. Жыццё ў іх забрала ахова. Выконвала загад, а можа і проста «перастаралася». Калі зыходзіць са сведчанняў людзей і ўвогуле ведання нораваў «перадавога атрада партыі», загад мусіў быць. І сляды яго рана ці позна адшукаюцца.

Ды толькі не ўсе вязні Беразвечча пайшлі ў той калоне ў апошні шлях. Сотні іх былі расстраляны тут жа, у скляпеннях, ці ў двары турмы. Сведчыць Мікалай Міхайлавіч Міхалевіч, які жыве цяпер у вёсцы Карабы-І Глыбоцкага раёна:

«Мне было тады васемнаццаць гадоў. Якраз напярэдадні вайны з канём і калёсамі ў ліку іншых сялян працаваў на будаўніцтве аэрадрома ў Кругляўшчызне. 23 чэрвеня нас адпусцілі па хатах. А 24-га я выправіўся было ісці ў ваенкамат: атрымаў позву. Выйшаў ужо на высокі курган за нашай вёскай. Гляджу, а над Глыбокім нямецкія самалёты. Людзі гавораць: які ваенкамат, там ніводнай жывой душы ў кабінетах не засталося.

Недзе ў канцы чэрвеня, дакладна даты не помню, пайшла па вёсцы пагалоска, што ў Беразвецкім манастыры людзі пабітыя ляжаць. Мы ўтрох, маладзейшыя — я, Пётр Хахолка, Іван Махніс — вырашылі схадзіць паглядзець. Напраскі ад нас не так і далёка. (Пётр памёр нядаўна, а Іван загінуў на фронце). Ну дык вось пайшлі. Людзей у манастыры было шмат. Сваякі вязняў сабраліся, так цікаўныя. Усё дворышча было засыпана паперамі. Людзі шукалі лісткі, каб хоць які напамінак пра родных. Разбівалі свежую муроўку скляпенняў. Са свечкамі спускаліся туды. Мы таксама. У столі скляпенняў былі загнаныя крукі, на іх, відаць, падвешвалі людзей катаваць. Потым... цяжка і сёння ўспамінаць, знайшлі мы чалавечыя адрэзаныя языкі. Шмат. Я асабіста бачыў — з вядро.

Быў у мяне пачак «Салюта», сто папярос у ім. Скурыў тады яго — не заўважыў.

А між тым, у двары людзі раскапалі свежыя магілы. Яны і схаваныя, прысыпаныя нібыта былі, але бачна, дзе свежыя. Колькі там людзей у кожнай — не ведаю. Твары ў нябожчыкаў ужо пацямнелі былі. Пах. Нехта ў вопратцы, нехта распрануты. Я звярнуў увагу, што ў многіх скура з падэшваў была садраная цалкам. Можа, каб не ўцяклі. Катавалі людзей.

Мы болей не маглі вытрымаць.

Пайшлі.

На баку бальшавікоў давялося і мне паваяваць пасля 44-га. Ранены. Потым папакутаваў таксама, хацелі ў кулакі запісаць. Сястры адзін мясцовы начальнічак дамагаўся ўсё, замуж браў. А яна ні ў якую. Але адкупіліся. Жыву. А тую турму і тыя яміны помню».

Калі я ўпершыню пачуў пра злачынства ў Беразвеччы, падрабязнасці гэтай праявы генацыду супраць свайго ж народа — ужо не мог супакоіцца, пачаў шукаць сведак. А сведкі ёсць, акрамя названых вышэй, жывуць яны ў вёсцы Забелле, у іншых вёсках Глыбоцкага раёна, захаду цяперашняй Віцебшчыны. Катам з былога НКУС не ўдалося пасля вайны схаваць слядоў свайго злачынства. Занадта шмат людзей ведалі пра яго, не так і шмат, але ўцалелі былыя вязні. Не абышоў трагедыю, аказваецца, сваёй увагай і друк. Ды толькі гэта друк пераважна замежны, той, які да нядаўняга часу мы лічылі ворагам усяго чалавецтва. Язэп Барэйка, супрацоўнік Беларускай службы радыё «Свабода», прыводзіць сведчанне Вінцэся Садковіча, якое было надрукавана яшчэ ў 1966 годзе ў выдаваемай на Захадзе газеце «Бацькаўшчына». Можна меркаваць, што сведка пабываў у Беразвецкім манастыры пасля адыходу з яго Саветаў і да прыходу немцаў. Дарэчы, немцы таксама бачылі для гэтых муроў адзінае прымяненне — зрабілі тут лагер для савецкіх ваеннапалонных. Дык вось Садковіч бачыў тое ж, што і Міхалевіч з сябрамі, апісвае, што ў некаторых трупаў былі яшчэ вяроўкі на шыях, на патыліцах сляды стрэлаў з рэвальвераў. У вёсках гавораць аб адрэзаных жаночых грудзях, аб іншым нелюдстве.

Збіраючы сведчанні і падрабязнасці трагедыі, ходзячы па вёсках і вёсачках маёй роднай Заходняй Беларусі, я спачатку з абурэннем, потым з пакутай у сэрцы сустракаўся з тым, аб чым да гэтага часу людзі баяцца гаварыць уголас, хоць былі таму сведкамі. Наш чалавек загнаны, літаральна закатаваны сваёй вымушанай маўклівасцю. Часы нібыта даўно не тыя, чалавек з рэвальверам і фуражкай якога-небудзь колеру ўжо як бы і не мае права ўварвацца ў яго дом, прынесці смерць і пакуты. Але баяцца, падсвядомасцю сваёй баяцца людзі.

Вось бабуля ў вёсачцы з трох хат дагнала мяне пасля размовы з яе чалавекам, просіць, каб, крый Божа, не ўпомніў прозвішча, не напісаў чаго такога... «Нам жа яшчэ дажываць тут».

Вось чалавек, які сам прайшоў праз сталінскія лагеры, з плямай «ворага народа» пражыў да сваіх сямідзесяці гадоў. «Я разумею, што сорамна, што дурань стары, але гэта інфармацыя не ад мяне. Разумееце...»

І гэта ў віну людзям не паставіш. Адно — мацнее перакананне, што пра ўсе злачынствы, пра ўсе здзекі Рэжыму над Чалавекам трэба гаварыць. Гаварыць падрабязна, без замоўчвання. Толькі так, магчыма, пазбавімся мы ад запланаванага ў нас страху.

А нам планаваўся не толькі страх. Нам планавалася ўсенароднае бяспамяцтва. Ці, дакладней, толькі тая памяць, якая была дазволена ідэалагічнымі органамі рэжыму.

Магчыма, у свой час стаў праціўнікам гэтага рэжыму менавіта таму, што ўбачыў: нават ахвяры мінулай, такой крывавай і страшнай для нашага народа вайны ён дзеліць на тых, каму пакланяцца трэба, і на тых, каго рэкамендуецца проста абыходзіць маўчаннем. Загінуўшых — і то дзялілі на «чыстых» і «нячыстых». З дзяцінства помню: у маіх родных Паставах на кожнае свята ўскладаюцца шматлікія вянкі да помніка воінам Савецкай Арміі пры ўездзе ў горад, да помніка двум камандзірам Савецкай Арміі ў цэнтры горада. А ў гэты ж час мы, дзятва, гуляем літаральна на касцях тысяч ахвяр яўрэйскага гета.

Што казаць, падпарадкаваныя цыркуляру чыноўнікі дзесяцігоддзямі не маглі знайсці сродкі, каб перазахаваць з-пад ног гарадскога стадыёна дзесяткі партызанскіх сувязных, падпольшчыкаў, якіх у вайну расстралялі немцы. Не дапамаглі звароты дзяцей ахвяр, не дапамаглі артыкулы, напісаныя ўжо ў апошні час. І сёння над гэтымі магіламі няма нават крыжа. Нібы не хрысціяне і не людзі тут ляжаць. А чыноўніку справы мала, у яго для пакланення ёсць помнік у цэнтры горада.

Вось і недалёка ад Беразвечча ёсць урочышча Барок, дзе ляжаць ахвяры фашызму. Да іх прыязджаюць і прыходзяць удзячныя глыбачане. А што побач — пра тое рэжым помніць не дазваляў.

Знаходзіцца, і нямала знаходзіцца, на нашай зямлі сумленных людзей, якія па драбніцах, па імю збіраюць звесткі і аб гэтай трагедыі. Ведаю, што Глыбоцкі краязнаўчы музей ашчадна накоплівае матэрыял пра беразвецкіх пакутнікаў (супрацоўнік Я. Бунто), ёсць ужо такі матэрыял у Браслаўскім краязнаўчым музеі. Але гэта намаганні паасобных людзей. Мясцовыя ўлады да іх яшчэ ніяк не прычыніліся, яны чакаюць «указанняў зверху». Але не толькі пра ахвяры, пра аднаўленне памяці пра іх павінен быць наш клопат. Каты таксама павінны быць названы.

Алесь КАСЦЕНЬ.

ЭКСПЕРЫМЕНТЫ З... АБЕДАМ

На віцебскім прадпрыемстве «Другі харчгандаль» днямі вырашылі правесці эксперымент са змяненнем рэжыму работы магазінаў. Цяпер 7 магазінаў будуць працаваць без абедзенных перапынкаў. Мэта гэтага эксперыменту — атрымаць дадатковы прыбытак, зрабіўшы гандлёвыя кропкі даступнымі для пакупнікоў на працягу ўсяго дня.

КАМАРОЎКА. АБ ТАННЫХ РАСПРАДАЖАХ

ГАВОРКА НЕ ІДЗЕ

Перадновагодняя Камароўка гудзіць, нібы пчаліны рой. Усюды натоўп—не прабіцца. Як звычайна, ля ўваходу на базар пакупнікоў «вітаюць» хлопцы ў скураных куртках і пухавіках, з таблічкай на шыі: куплю ДМ,$. Учора марка ішла па 300 рублёў, амерыканскі долар—па 480. Дарэчы, цэны на СКВ больш-менш трымаюцца, затое на ўсе іншыя тавары яны выраслі ў 2—3 разы. Праўда, і асартымент, здаецца, значна пашырыўся. Асабліва на другім паверсе рынку, дзе чакаюць свайго часу адзенне, радыётэхніка, посуд.

Жаночае скураное паліто ў «камках», «цытне» ўсяго на 130 тысяч «драўляных», шуба з натуральнага футра —190 тысяч.

Каб купіць, напрыклад, боты жонцы, дзе яшчэ нешта сабе, прыйдзецца выкласці больш за сорак тысяч рублёў.

Багаты выбар відэатэхнікі: «АКАІ», «ШАРП», «АРЫЕН». Праўда, яны ўжо даўно пераскочылі планку ў 150 тысяч.

Касета «Панасонік» для іх каштуе значна менш—тры з палавінай тысячы.

Ходзячы па Камароўцы, увесь час думаецца аб фруктах. А яны цяпер у цане. Адзін лімон можна купіць за 100 рублёў, экзатычны гранат каштуе 150 рублёў. Столькі ж аддасі і за кілаграм яблыкаў. Затое курага мае даволі круглую цану —500 «драўляных».

З прадуктаў харчавання таксама нешта можна выбраць: сала — 400 рублёў, мяса—450. [illegible] Праўда, каб смачна закусіць, трэба мець грошы. [illegible] 270—300 рублёў. [illegible] Апошняе, дарэчы, прывезенае з Малдавіі, каштуе 800 рублёў, а белая—490.

Гэта яшчэ не мяжа. Кажуць, пад самы Новы год цэны яшчэ больш падскочаць. Так што спяшайцеся што-нішто набыць па цяперашніх.

Мова павінна быць толькі рыначнай

Некаторыя аглядальнікі сродкаў масавай інфармацыі пры аналізе апошніх падзей на расійскім з'ездзе прама-такі захапляюцца вынікам выбараў расійскага прэм'ера. Маўляў, Гайдар, праводзячы рэформы, [illegible] а вось новы прэм'ер такім зухаватым ездаком у гэтых адносінах не будзе, ён будзе мудры і ўраўнаважаны. А ў выніку «хаджэнне ў рынак» будзе для людзей накшталт гэткай лёгкай прыемнай прагулкі...

Адным словам, размова ў выніку зводзіцца да розных падыходаў да тэмпаў рэформ (ды і метадаў) паміж «радыкаламі» і «ўмеранымі». Прычым па-рознаму мяркуюць наконт гэтага і ў нас у рэспубліцы. [illegible] вярнуцца да закранутай тэмы.

Можна смела сцвярджаць: [illegible] — ні ў Расіі, ні ў нас у Беларусі. Пры любым урадзе. Гэта, аднак, ніколькі не азначае, што трэба адмовіцца ад пераходу да новай эканомікі, заснаванай на вольным прадпрымальніцтве, эканамічнай раскаванасці, свабодзе людзей, эканоміцы, якая мае ў сваёй аснове змешаную ўласнасць з яўнай перавагай прыватнай. Больш таго, менавіта марудлівасць, а часта і нерашучасць, толькі на шкоду справе, яны працуюць супраць самой рыначнай ідэі. [illegible]

[illegible] дырэктарскі корпус, прадстаўнікі ваенна-прамысловага комплексу. [illegible] В. Чарнамырдзіна. [illegible] пры цяперашнім стане расійскай эканомікі — не адбудзецца. [illegible]

У падобных умовах, [illegible] небяспека [illegible] камандна-адміністрацыйнай эканомікі, якая вельмі добра вядома нам па ранейшых часах [illegible] Карацей, пры ўсіх [illegible] людзей. Тут ужо больш размова аб метадах. І ў дадзеным выпадку варта нагадаць, што новы расійскі прэм'ер абнадзеіў расіян. З яго ўступнага слова можна было зразумець, што ім палягчэе. Але не будзем забываць, што на пэўную палёгку, няйначай, разліч- [illegible]

Але чаму ўсё гэта павінна хваляваць нас? [illegible] ка яе знайсці, была толькі рыначная.

Іван БАРАНОЎСКІ.

Аляксандр МІРОНАЎ

15 снежня пасля працяглай хваробы памёр вядомы пісьменнік, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандр Міронаў.

Нарадзіўся Аляксандр Ягоравіч Міронаў 23 лістапада 1910 года ў горадзе Орша ў сям'і чыгуначніка-служачага. Скончыў агульнаадукацыйныя курсы ў Мінску. Працоўны шлях пачаў рабочым. Быў рэпарцёрам газеты «Звязда». У 1930 годзе выехаў з Мінска ў Архангельск. Працаваў журналістам. Плаваў на судах гандлёвага флоту матросам. Удзельнічаў у гістарычнай чалюскінскай эпапеі 1933—1934 гадоў. У час Вялікай Айчыннай вайны служыў на Паўночным флоце. Прымаў удзел у баях. Актыўна супрацоўнічаў у флоцкім друку. Пасля вяртання ў Беларусь працаваў уласным карэспандэнтам газеты «Звязда», адказным сакратаром рэдакцыі альманаха «Советская Отчизна», начальнікам сцэнарнага аддзела кінастудыі «Беларусьфільм».

Свой літаратурны шлях Аляксандр Міронаў пачаў у трыццатыя гады. Першыя яго кнігі прысвечаны Архангельску. Шматгадовая плённая творчая праца пісьменніка прынесла яму шырокую вядомасць. Сярод вядомых кніг: «Морские будни», «Поход «Челюскина», «Чукотские новеллы», «Большое сердце», «Мужество», «Крепость во льдах», «Остров розовых скал», «Конец легенды», «Флаг корабля», «По морям, по океанам», «Корабли выходят в океан», «Только море вокруг», «Ледовая Одиссея», «Коса на камне», «Через тысячу смертей», «Не поле перейти» і іншыя. У гэтыя яго кнігі, авеяныя рамантыкай марской рабіны, прасякнутыя палымянай любоўю да Радзімы, шматлікія нарысы і апавяданні, аповесці і раманы — праўдзівыя і па-мастацку праўдзівыя творы, прысвечаныя людзям працы, героям вайны, маракам, іх нялёгкаму, поўнаму выпрабаванняў, мужнаму жыццю.

Шмат зроблена пісьменнікам для дзяцей. Без перабольшання можна сцвярджаць: на кнігах пісьменніка выхоўвалася не адно пакаленне. Аляксандр Міронаў адрасаваў юным чытачам аповесць «Далеко на севере», зборнікі апавяданняў «В стране голубых просторов», «Честное пионерское», «В краю полуночного солнца», «В высоких широтах», «На океанских дорогах», «Сын докера», «[illegible] и друзья», аповесць «Дзед Маўр» і іншыя.

У жыцці Аляксандр Міронаў быў такім жа сумленным, прынцыповым і зычлівым чалавекам, як і героі яго твораў. Заўсёды памагаў маладым аўтарам. Неацэнны ўклад пісьменніка ў летапіс Вялікай Айчыннай вайны. Менавіта ў яго літаратурнай апрацоўцы ўбачылі свет больш дзесятка кніг удзельнікаў вайны: дакументальныя аповесці В. Сабліна «Батька Минай», В. Паўлава «Идущие впереди», Я. Акушэвіча «Огни в родных лесах» і іншыя.

Значныя заслугі пісьменніка ў літаратуры і грамадскім жыцці адзначаны высокімі ўрадавымі ўзнагародамі. Аляксандр Міронаў быў узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонай Зоркі, ордэнамі «Знак Пашаны», Дружбы народаў, Айчыннай вайны II ст., медалямі, Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, нагруднымі знакамі «Выдатнік міліцыі СССР» і «Выдатнік пагранвойск» II ступені.

Светлая памяць аб таленавітым пісьменніку, чалавеку добрай душы і чыстага сумлення назаўсёды застанецца ў нашых сэрцах.

С. С. Шушкевіч, В. Ф. Кебіч, М. І. Дзямчук, А. І. Бутэвіч, Я. К. Вайтовіч, П. К. Краўчанка, У. Д. Ягораў, І. А. Брыль, В. У. Быкаў, Р. І. Барадулін, Н. С. Гілевіч, П. Е. Панчанка, Я. І. Скурко (Максім Танк), І. П. Шамякін, В. У. Адамчык, С. А. Андраюк, А. С. Васілевіч, Г. А. Васілеўская, А. І. Вярцінскі, М. С. Гіль (Гілевіч), Г. В. Далідовіч, А. П. Жалязоўскі, С. І. Законнікаў, В. В. Зуёнак, Ц. В. Крысько (Васіль Вітка), А. П. Кудравец, А. А. Каратай (Максім Лужанін), В. А. Лукша, І. Я. Навуменка, У. А. Паўлаў, Н. Е. Пашкевіч, А. У. Пісьмянкоў, І. М. Пташнікаў, Б. І. Сачанка, І. Д. Сіпакоў, В. П. Супрунчук, В. Я. Тарас, В. Ф. Трыхманенка, М. І. Чаргінец, І. Г. Чыгрынаў.

БЕЛАРУСЬ І БЕЛАРУСЫ

19 і 20 снежня ў Мінску праходзіць сустрэча беларусаў былога СССР і замежжа. Прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, суполак, рухаў і партый, дзяржаўных органаў краіны абмяркуюць надзённыя праблемы згуртавання нацыі. Інфармацыю нашых карэспандэнтаў чытайце ў наступных нумарах.

У ЛАТВІІ СВІТАЕ

У Рызе адноўлена выданне беларускамоўнай прэсы. Пасля полацка - віцебска - смаленскіх грамат, пісаных па-крывіцку, рыжане ў 1920 годзе змаглі ўбачыць аднадзёнку «На чужыне». З 1925 года ў Рызе выходзіла газета «Голас Беларуса», з 1926 года — штомесячнік «Беларуская школа ў Латвіі» і іншыя. З 1944 года, пасля закрыцця часопіса «Новы шлях», у Латвіі беларускіх выданняў не існавала. І толькі ў 1989 годзе ўбачыла свет малатыражнае выданне «Голас Беларуса».

«Сьвітанак» — новы літаратурна-мастацкі часопіс беларусаў Латвіі (нашых суайчыннікаў там — каля 120 тысяч). Выдае яго латвійскае таварыства беларускай культуры «Сьвітанак». Рэдактар, ён жа наборшчык Сяргей Кузняцоў, мастацкі рэдактар — Вячаслаў Целеш. У першым нумары «Сьвітанка» змешчаны нарыс В. Целеша пра беларускіх мастакоў Латвіі (П. Міргановіча, М. Калініна і інш.), вершы студэнта Латвійскага універсітэта Андрэя Гуцава. Пад загалоўкам «Змоўшчыкі» друкуецца тэкст публіцыстычнай справаздачы К. Езавітава аб так званым «беларускім працэсе» ў Латвіі, які меў катастрафічныя вынікі для самасвядомасці беларускага насельніцтва ў Латвіі, хоць падсудныя К. Езавітаў, У. Пігулеўскі, І. Красоўскі, А. Якубецкі, П. Мядзёлка і іншыя былі апраўданы.

Разліковы рахунак «Сьвітанка» № 200700649 у Пардаўгаўскім аддзяленні Латвійскага банка, код 310101599, тэлефон: (0132) 217-705.

Сяргей ПАНІЗНІК.

Новае акно ў Еўропу

ТАК ЛІЧЫЦЬ ЗМІЦЕР САЎЧАНКА, СУПРАЦОЎНІК ІНФАРМАЦЫЙНАГА АДДЗЕЛА КАМІТЭТА ПА ЗНЕШНІХ СУВЯЗЯХ МЭРЫІ САНКТ-ПЕЦЯРБУРГА.

— Зміцер Яўгенавіч, ці можна сцвярджаць, што Санкт-Пецярбург мае даволі сур'ёзныя намеры ў наладжванні сувязей з Рэспублікай Беларусь?

— Якраз гэтым мне і даводзілася займацца, калі я нядаўна ездзіў у Мінск, каб высветліць магчымасці падпісання дамоўленасці непасрэдна паміж Беларуссю і Санкт-Пецярбургам.

— І што выявіла гэта паездка?

— Як ні парадаксальна, але Мінск ужо гатоў да такога падпісання, а Санкт-Пецярбург — яшчэ не. Маральна — даўно гатоў, а фармальна нас стрымлівае тое, што, хоць Санкт-Пецярбург і з'яўляецца суб'ектам федэрацыі, многія пытанні дыпламатычнай сферы мы мусім вырашаць у адпаведнасці з расійскім заканадаўствам, г. зн. толькі праз Маскву.

Пачатак перагаворных працэсаў быў закладзены яшчэ ў 1991 годзе на сустрэчы прадстаўнікоў СНД у Смольным, а таксама пры іншых сустрэчах на высокім узроўні.

— Чаму Санкт-Пецярбург так настойліва шукае гэтых сувязей?

— Па-першае, таму, што іх проста трэба аднавіць. І ў першую чаргу — эканамічныя сувязі, якія былі парушаны пасля распаду былога Саюза. Сувязі паміж прадпрыемствамі Санкт-Пецярбурга і Беларусі раней былі вельмі трывалымі, прыносілі ўзаемную карысць, і губляць іх — наносіць шкоду эканоміцы як Санкт-Пецярбурга, так і Беларусі.

Другі важны бок справы — дыпламатычныя зносіны. У рамках падпісанага 26 чэрвеня г. г. двухбаковага дагавора аб наладжванні дыпламатычных зносін паміж Расіяй і Рэспублікай Беларусь у блізкай перспектыве бачыцца неабходным падпісанне таксама і двухбаковых пагадненняў аб консульскіх сувязях. Мэтазгоднасць стварэння ў Санкт-Пецярбурзе паўнамоцнага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь і адпаведнага прадстаўніцтва ў Мінску, на мой погляд, бясспрэчная.

— Ведаеце, цяпер ствараецца безліч камітэтаў, падкамітэтаў і г. д., і людзі мяркуюць, што новая ўлада не столькі займаецца справай, колькі імкнецца як мага больш трывала замацаваць свае пазіцыі. Ці не з'явяцца паўнамоцныя прадстаўніцтвы, пра якія вы гаворыце, гэткімі знарок раздутымі структурамі?

— Я так не лічу, бо стварэнне іх — жыццёвая неабходнасць. Абодва бакі набылі незалежнасць, але не трэба забываць, што як на Беларусі жыве шмат рускіх, так і ў Санкт-Пецярбурзе налічваецца звыш 80 тысяч беларусаў. І ў сувязі з прыняццем законаў аб грамадзянстве — і ў Расіі, і на Беларусі — вельмі хутка ўзнікнуць пытанні, звязаныя з прадастаўленнем грамадзянства, віду на жыхарства альбо проста наведваннем родзічаў, і мы павінны быць гатовымі да нармальнага, цывілізаванага іх вырашэння. Чакаць канфліктаў не варта, іх трэба прадугледзець. Паміж Расіяй і Беларуссю няма асаблівых супярэчнасцей, нам прасцей, чым каму іншаму, дасягнуць узаемаразумення, і таму мы не губляем надзеі, што абедзве нашы дзяржавы здолеюць захаваць адзіную як эканамічную, так і валютную прастору. Беларусь — пакуль што! — адзінае сухапутнае акно ў Еўропу як для Санкт-Пецярбурга, так і для Расіі ўвогуле.

— Гэта гаворыць прадстаўнік мэрыі ці беларус, дзяцінства якога прайшло ў Полацку? Гэта ганаровая характарыстыка для Беларусі ці толькі канстатацыя таго факта, што, як і ў былым Саюзе, Беларусі адводзіцца другарадная роля — роля акна?

— Так абвастраць пытанне, на мой погляд, нельга. І нельга бачыць у такім азначэнні праяву даўнейшай вялікадзяржаўнай палітыкі. Як некалі Пецярбург быў акном у Еўропу, і гэта было карысным і для Расіі, і для замежжа, так і новае акно — у новую Еўропу! — але... праз Беларусь! —будзе не менш карысным для абедзвюх нашых дзяржаў.

— Спадзяюся, што Санкт-Пецярбург цікавяць не толькі дыпламатычныя ці эканамічныя кантакты?

— Трэці аспект нашай зацікаўленасці — пытанні гуманітарнага і культурнага супрацоўніцтва. Наш камітэт па знешніх сувязях працуе ў кантакце з камітэтам па культуры і турызму і зацікаўлены не толькі ў пашырэнні турыстычных зносін, але і ў актыўным удзеле Беларусі ў шматлікіх міжнародных фестывалях, якія праводзяцца ў Санкт-Пецярбурзе.

— А што робіць мэрыя для тых беларусаў, якія жывуць у горадзе на Няве?

— Мэрыя рэгулярна сустракаецца з прадстаўнікамі нацыянальна-культурных таварыстваў, у тым ліку і з БГКТ. Пытанні, якія іх хвалююць, нам добра вядомыя, і ў межах сваёй кампетэнцыі мы аказваем ім дапамогу.

— А больш канкрэтна?

— Напрыклад, пры рэгістрацыі беларускай суполкі. На чарзе стаяць пытанні аб выдзяленні памяшкання для таварыства, аб адкрыцці разліковага і валютнага рахункаў, а таксама аб падпісцы на беларускую перыёдыку...

Гутарыў **Анатоль КІРВЕЛЬ.**

Як жыць у беларускім бараку «рублёвай зоны»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Вось такія сумныя фрагменты гісторыі прадпрымальніцтва і ашуканства. Можна павялічыць іх колькасць—будзе карціна яшчэ больш маркотная. Дарэчы, мне могуць сказаць: рэгламент канчаецца, уносьце канкрэтныя прапановы. Вы, як заўсёды, маеце рацыю. Уношу.

1. Канкрэтна я хачу, каб нашаму прадпрыемству неадкладна вярнулі на рахунак экспрапрыіраваную валюту. На благі канец, каб са мной падпісалі дагавор, дзе будзе дакладна ўказана: а) калі яе вернуць; б) колькі працэнтаў нам выплацяць за ўвесь час выкарыстання азначанай валюты. Запэўніваю, ніхто не разарыцца. Гэта ўсяго каля 1.200 долараў ЗША. Сума, аб якой і пісаць няёмка. На самы благі канец — збярыце мудры савет юрыстаў і эканамістаў, каб афіцыяльна растлумачылі, у каго, уласна, указаную нязначную суму можна адсудзіць. Тая ж самая канкрэтная прапанова наконт расійскіх рублёў. На нашым рахунку павінна быць столькі, колькі мы зарабілі (за вылікам расходу, зразумела). Зноў жа на благі канец — няхай будзе гарантаваны ўрадам крэдытны дагавор, згодна з якім гэтыя рублі нам вернуць да пэўнай даты і з пэўным працэнтам. І на вельмі благі... Гэта ж, даруйце за рэзкасць, глупства, спадары кіраўнікі, каб я, зарабіўшы даволі вялікія мільёны расійскіх рублёў, павінен быў бегаць па біржавых аўкцыёнах і плаціць сёння 110 за 100, заўтра 150... Гэта мне павінны плаціць працэнты за выкарыстанне рублёў — ці можа хто з нас звар'яцеў?

Ну, і яшчэ адно пажаданне — аднавіце 2-гадовыя льготы, цвёрда абяцаныя законам аб малых прадпрыемствах у 1990 годзе. Роўна на адзін недабраны намі год.

І апошняе. Я разумею, што такія меры, як фактычнае прызнанне расійскага рубля замежнай валютай з экспрапрыяцыяй запасаў гэтай валюты ў тых, хто яе зарабляў, могуць папярэдне не абмяркоўвацца нават у парламенце, бо моцныя сваёй раптоўнасцю і сакрэтнасцю. Але, Божа, каго мы гэтай раптоўнасцю б'ём? Не мы пасадзілі рэспубліку ў 100-мільярднае балота. Мы яе — няхай усяго на нейкія дзесяткі мільёнаў — з балота выцягвалі. Зразумейце, спадары, у выпадку невяртання, калі кіраўніцтва будзе настойваць на сваім экспрапрыятарстве, Беларусь трэба аб'яўляць не зонай, неспрыяльнай для прадпрымальніцтва, **а зонай, асабліва небяспечнай і для айчыннага прадпрымальніцтва, і для замежных інвестыцый.**

2. Вы, як заўсёды, маеце рацыю. Рэгламент канчаецца. Рэгламент прадпрымальніцтва. Дзякуй за прыгожую казку.

3. Было б проста непрыстойна не завяршыць гэты роздум сякімі-такімі прадказаннямі.

Дык вось, наступная хваля адзяржаўлення абрушыцца на камерцыйна-пасрэдніцкія структуры. Спад вытворчасці, займацца якой проста нявыгадна, і нарастаючыя бар'еры ў імпартных аперацыях прывядуць да прыкметнага абмялення і без таго негустых таварных патокаў, а з другога боку — прыкметна саб'юць пакупніцкую здольнасць насельніцтва. Будуць нарастаць патрэбнасць у мерах нарміраванага размеркавання і, адпаведна, аб'ём забарон на некаторыя віды гандлю. Паралельна з нарастаннем напружання ў самых шырокіх слаях працоўных, значная частка якіх будзе пераходзіць у ранг беспрацоўных (са статусам ці без такога — ці вялікая розніца?). Зноў жа для адводу гневу спатрэбяцца ворагі, а яны — пад рукой. Уладальнікі камерцыйных кіёскаў і магазінчыкаў, ды і проста вулічныя гандляры...

Націск на ўвесь указаны прадпрымальніцкі ар'ергард прывядзе да ўсё больш актыўнага яго пагружэння ў «чорны бізнес» — прастора якога-небудзь эфектыўнага легальнага бізнесу будзе імкліва звужацца. Зразумела, з нарастаннем супраціўлення. А ў выніку запатрабуецца чарговае ўсямернае ўзмацненне барацьбы са злачыннасцю...

Зноў жа імклівы спад падатковай базы і нарастанне дэфіцыту бюджэту не даюць магчымасці прыняць своечасовых мер па павелічэнню мінімальнай зарплаты. Больш таго, прыйдзецца ўводзіць усеагульнае абмежаванне на зарплату. Адсюль — крутыя забастовачныя хвалі збяднелых і няўпэўненых у захаванні рабочых месц работнікаў дзяржсектара. Адпаведна — неабходнасць у рэзкім узмацненні дзейнасці падатковай паліцыі і ў новых падатках, хутчэй за ўсё, у плане максімальнага абкладання ўсіх форм асабістай уласнасці і прыватных даходаў. І, вядома, інтэнсіфікацыя дзейнасці ўсіх праваахоўных органаў супраць паралізуючых дзяржаўную сістэму забастовак. І разнастайнае расшырэнне правоў КДБ як адзінай арганізацыі, здольнай процістаяць разлажэнню дзяржапарату, змагацца з розным падбухторваннем, асабліва з тымі, хто робіць замах на кіраўніцтва пракуратуры, МУС, арміі. Пад жорсткі кантроль бяруцца нямногія сродкі масавай інфармацыі, што ўцалелі ў барацьбе з сусветнымі цэнамі на паперу і энерганосьбіты. Ну, а далей — персаніфікацыя той самай моцнай рукі, якая жалезнай хваткай спрасуе добра прачышчаныя ад розных там ліберальных завіхрэнняў вярхушку дзяржапарату, армію і сілы бяспекі.

Сумны малюнак? Аднак вельмі натуральны.

Гэта проста адзін са сцэнарыяў развіцця падзей на працягу бліжэйшых месяцаў, верагоднасць рэалізацыі якога, на маю думку, вялікая. На жаль, вельмі вялікая.

Але на што разлічваць, спадары кіраўнікі, калі суверэнная дзяржава, якая выдзелілася з імперыі вялікага дэфіцыту і ўсеагульнага крадзяжу, прымае на дзіва стройную антывытворчую сістэму законаў і падзаконных актаў, дзе пасрэдніцкая дзейнасць становіцца значна больш выгаднай за вытворчую, а рэкет (і чорны і, прабачце ўжо, дзяржаўны ў асаблівасці) — намнога больш выгадным за паўлегальныя камерцыйна-пасрэдніцкія аперацыі..

Гэта чарговае крытыканства? Чарговы крык прыціснутага прадпрымальніка, якога адхіляюць ад вырашэння вялікіх дзяржаўных праблем? Ды не — гэта адчайная, злая самакрытыка: «Так дурням і трэба!»

Ці можна, аднак, вынесці з гэтага і якія-небудзь станоўчыя рэкамендацыі? Можна паспрабаваць — горш не будзе. Далей за парыжскае пасольства суверэнны парламент, дасць Бог, нікуды вас не пашле. У месяцы, што засталіся да ўвядзення надзвычайнага становішча, можна што хочаш спрабаваць. У надзеі на гістарычную справядлівасць. У гэтай жа краіне ні за кастрычніцкі пераварот, ні за грамадзянскую, ні за голад з калектывізацыяй, ні за дзікія маштабы ГУЛАГа, ні за план пабудовы камунізму да 1980 года, ні за закупкі збожжа за мяжой, ні за 80 млрд. долараў знешняга доўгу, ні за трыльён рублёў унутранага, ні за дзяржаўныя пазыкі, ні за паскарэнне з інтэнсіфікацыяй, ні за дапамогу ўсім тэрарыстам свету, ні за Афганістан, ні за Чарнобыль адказных як бы і няма. Хутчэй за ўсё і не будзе. Гэта эфект матэрыялізаванага тут аруэлаўскага Наваяза — у краіне адказных работнікаў няма адказных. І не трэба.

Аляксандр ПАТУПА,
генеральны дырэктар незалежнай выдавецка-паліграфічнай кампаніі «Эрыдан».

КАМЮНІКЕ АБ ВЫНІКАХ ПЕРАГАВОРАЎ ПАМІЖ САВЕТАМ МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ І САВЕТАМ ФЕДЭРАЦЫІ ПРАФСАЮЗАЎ БЕЛАРУСІ

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь і Савет Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 16—18 снежня 1992 года правялі перагаворы па праблемах, якія закранаюць жыццёвыя інтарэсы шырокіх слаёў насельніцтва.

У ходзе перагавораў была выказана ўзаемная занепакоенасць узнікшым становішчам у эканоміцы і сацыяльным развіцці рэспублікі.

Пацверджана ўзаемнае імкненне да супрацоўніцтва ў справе стварэння ўмоў для нармальнай дзейнасці ўсіх галін народнай гаспадаркі, стабілізацыі абстаноўкі ў грамадстве.

У мэтах ліквідацыі прычын, якія правакуюць нездавальненне людзей, масавыя выступленні працоўных, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь і Савет Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі дасягнулі дагаворанасці ў наступным.

Урад у бліжэйшы час ажыццявіць праграму мер па наладжванню і ўмацаванню гаспадарчых і эканамічных сувязей, узаемаразлікаў паміж дзяржавамі СНД, эканамічнымі рэгіёнамі і прадпрыемствамі, аказанню практычнай дапамогі працоўным калектывам у вырашэнні пытанняў паляпшэння матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, стымулявання канверсіі, павелічэння выпуску тавараў народнага спажывання з тым, каб максімальна захаваць рабочыя месцы, не дапусціць масавага беспрацоўя.

У лютым будзе прынята праграма занятасці насельніцтва. Унесены прапановы ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь аб ільготным падаткаабкладанні прыбытку, накіроўваемага прадпрыемствамі на стварэнне дадатковых рабочых месц, расшырэнне вытворчасці. Прызнана неабходным не дапускаць на дзяржаўных прадпрыемствах масавых звальненняў работнікаў без папярэдняй прапрацоўкі пытанняў іх працаўладкавання і паведамлення прафсаюзам. Вырашана пытанне аб немэтазгоднасці замацавання цяпер у заканадаўчым парадку лакаўту, як меры барацьбы з забастоўкамі.

Урад унясе ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь на 1993 год прапановы, якія прадугледжваюць:

ільготнае крэдытаванне канверсіі і іншых гаспадарчых праграм па развіццю галін народнай гаспадаркі ў размеры 3 млрд. рублёў;

захаванне дзяржаўных субсідый сельскагаспадарчым прадпрыемствам і фінансаванне мэтавых праграм аграпрамысловага комплексу, для чаго прадугледжваецца не менш як 30 млрд. рублёў супраць 7,1 млрд. у 1992 годзе.

У I квартале 1993 года будуць захаваны дзеючыя цяпер рознічныя цэны на асноўныя віды хлеба і малако.

Прадугледжаны фінансавыя рэсурсы на датаванне харчовых тавараў першай неабходнасці і камунальных паслуг з тым, каб падтрымліваць цэны і тарыфы на іх на прымальным узроўні.

Улічваючы, што Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь зацвердзіў з 1 студзеня 1993 года мінімальную заработную плату ў размеры 3 тысяч рублёў, урад і Савет Федэрацыі прафсаюзаў дамовіліся ўстанавіць размер тарыфнай стаўкі першага разрада — 3,6 тыс. рублёў. Для падтрымання жыццёвага ўзроўню пенсіянераў устанаўліваецца каэфіцыент павышэння мінімальнай пенсіі 1,25 да мінімальнай заработнай платы. Насельніцтву, якое атрымлівае даходы з бюджэтных крыніц, кампенсуецца не менш як 70—75 працэнтаў страт, звязаных з ростам спажывецкіх цэн.

Савет Міністраў прызнае неабходнасць індэксацыі ўкладаў насельніцтва да двух разоў і ўнясе ў студзені 1993 года адпаведныя прапановы ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь. Урад ажыццяўляе меры па кампенсацыі страт насельніцтва шляхам павышэння працэнтных ставак па ўкладах.

На аснове прапаноў працоўных калектываў, прафсаюзаў урадам унесены прапановы ў Вярхоўны Савет аб зніжэнні ставак падатку на дабаўленую вартасць, поўным вызваленні ад указанага падатку калгасаў, саўгасаў і іншых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, змяншэнні ставак падатку на нерухомасць.

Прызнана неабходным прадоўжыць узаемныя прапрацоўкі пытанняў далейшага ўдасканалення падаткаабкладання.

З улікам рэальных акалічнасцей прызнана неабходным распрацаваць нацыянальную праграму па задавальненню патрэбнасцей насельніцтва ў жылых памяшканнях. На 1993 год намячаецца захаваць на ўзроўні бягучага года дзяржаўныя капітальныя ўкладанні, накіраваныя на жыллёвае будаўніцтва, прадугледжваецца павялічыць амаль у 2 разы аб'ёмы індывідуальнага і кааператыўнага жыллёвага будаўніцтва.

На будучы год намечана з рэспубліканскага бюджэту накіраваць 4,8 млрд. рублёў на жыллё для ваеннаслужачых, звольненых у запас, а з мясцовых бюджэтаў 7 млрд. рублёў —у першую чаргу для асоб, якія знаходзяцца на ўліку ў ільготных спісах.

На кампенсацыю жыллёва-будаўнічым кааператывам дадатковых затрат, уключаючы кампенсацыю ваеннаслужачым запасу і іх ільготнае крэдытаванне, прадугледжваецца праектам бюджэту накіраваць 2,3 млрд. рублёў.

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь і Савет Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі лічаць неабходным, каб мясцовыя Саветы народных дэпутатаў да 1 мая 1993 года ў асноўным задаволілі патрэбнасць грамадзян у адвядзенні зямельных участкаў пад індывідуальнае жыллёвае будаўніцтва, садоўніцтва і агародніцтва.

Урад спецыяльна разгледзіць пытанні ўзмацнення барацьбы са злачыннасцю ў рэспубліцы. У комплексе ажыццяўляемых мер у гэтым напрамку ўжо ў студзені 1993 года створыць падраздзяленні міліцыі для работы ў крэдытна - фінансавай і падатковай службах, а ў I квартале будучага года — значна ўмацуе кадрамі службы, непасрэдна занятыя барацьбой з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй.

Савет Міністраў і Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі лічаць неабходным павысіць ролю і адказнасць дзяржаўных і гаспадарчых органаў у рэгуляванні працоўных і сацыяльна - эканамічных адносін, умацаванні ўзаемадзеяння з прафсаюзамі.

Бакі лічаць неабходным паскорыць падрыхтоўку і заключэнне генеральнага пагаднення, галіновых тарыфных пагадненняў і калектыўных дагавораў.

Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь В. КЕБІЧ

Старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі У. ГАНЧАРЫК

18 снежня 1992 г.

УСХОДНІ ГАРАСКОП НА НАСТУПНЫ ТЫДЗЕНЬ

З Дэлі перадае кар. ІТАР—ТАСС Сяргей БУЛАНЦАЎ:

Калі на КАЗЯРОГА напярэдадні Новага года зваліцца нечаканая фінансавая праблема, вы паспяхова вырашыце яе 22 і 26 снежня. У цэлым спакойны тыдзень азнаменуецца хвалюючай сустрэчай. Яна можа аказацца паваротнай у вашым лёсе, калі імя новага знаёмага пачынаецца на К або Н. У вас абуджаецца моцная цяга да пазнання таямнічых бакоў жыцця.

Паставіць крыж на працяглых бясплённых перагаворах прыйдзецца ВАДАЛЕЮ. Гэта да лепшага, бо вы рызыкавалі звязацца з безнадзейнай справай. Вялікая верагоднасць паездкі ў іншы горад. Перад мужам і жонкай адкрываецца рэальная перспектыва перайсці ад бясконцых спрэчак да працяглай гармоніі. Прыслухайцеся да рэзонаў «другой палавіны». Узаемнае прыцягненне цэментуе адносіны нядаўніх закаханых.

РЫБЫ дачакаліся свайго часу. У Новы год вы ўступіце на высокай аптымістычнай ноце. Сітуацыя на рабоце пад вашым кантролем. Настае час пажынаць багаты ўраджай мінулых пасеваў. Наперадзе — добрая перспектыва, якую планеты падрыхтавалі ў першую чаргу артыстам кіно і журналістам. Вас падхопіць рамантычны віхар, супраціўляцца яму няма сэнсу. Наперадзе цікавае знаёмства, аднак спяшацца з інтымнымі адносінамі не варта— усё сапсуеце.

Нейкае важнае рашэнне трэба будзе прыняць АВЕНУ. Аптымальныя даты—21 і 26 снежня. Стрымлівайце эмоцыі, бо рызыкуеце моцна і незаслужана пакрыўдзіць сябра або партнёра. Надзеі на павышэнне або добрую навагоднюю прэмію, хутчэй за ўсё, не збудуцца. Можаце ва ўсім паспадзявацца на чалавека, чыё імя пачынаецца на Б або Д. 24-га любоўны дуэт выканае песню «Мілы друг, нарэшце мы разам».

Некаторыя зігзагі на жыццёвым шляху падпільноўваюць ЦЯЛЬЦА. Нечаканыя весткі прымусяць змяніць бліжэйшыя планы. Мэта знікае, але ў выніку вы даб'яцеся ўсяго. Вельмі верагодныя прэмія або павышэнне па службе. Калі да вас звернуцца за дапамогай, астролаг рэкамендуе адкінуць ваганні і зрабіць усё, што ў вашых сілах. Рабіце дабро, не думаючы аб узнагародзе, інакш вас доўгі час не пакіне пачуццё віны. 21 і 24 снежня магчымы сексуальны выбух.

Насуперак існуючаму павер'ю, панядзелак — лепшы дзень у БЛІЗНЯТ. Ён аднолькава добры для вырашэння любога дзелавога пытання, вялікай пакупкі або прапановы рукі і сэрца. У астатнія дні актыўнасці не праяўляйце, нячысцік, які вас спакушае, праявіць сапраўды д'ябальскую вынаходлівасць. Адмоўцеся ад ролі арбітра ў чужой сварцы. Ганіце прэч інтрыгана, які нашэптвае бязглуздыя чуткі з мэтай пасварыць закаханых.

РАК будзе заняты ў асноўным грамадскай дзейнасцю. Знойдзеце шчырага багацея для ажыццяўлення дабрачыннай акцыі. У цэнтры ўвагі — прафесіянальныя палітыкі. Працуючая дама бліскуча завяршае адыходзячы год. Магчыма сумяшчэнне навагодняй урачыстасці з наваселлем. Прыкладна 24 снежня любоўныя абставіны набудуць паварот як нечаканы, так і прыемны. Соладка шчыміць дзявочае сэрца.

Спакойна праводзіць год-92 ЛЕЎ, які падавіў у сабе максімалісцкія нахільнасці. 22 і 26 снежня ідэальныя для завяршэння спраў адыходзячага года і закладкі фундамента новага. Магчымыя дадатковыя расходы. Не эканомце, затраты шчодра акупяцца. Заплюшчвайце вочы на засмучальныя дробязі — і ў вас будзе цудоўны настрой. 25-га планеты абяцаюць каштоўны падарунак, палкія абдымкі або прызнанне ў каханні.

ДЗЕВА 23 снежня мае шанц заключыць апошнюю ў гэтым годзе ўдалую здзелку. Абстаноўка на рабоце нармалізуецца. Прыўзняты настрой штурхае вас на лёгкае і без шкадавання расставанне з грошамі.

У сям'і і ў адносінах з сябрамі — поўная згода. На гэтым тыдні цудоўны пол будзе абаяльны ў аранжавым і зялёным. Астролаг, малазнаёмы са ступенню ўсерасійскага абнішчання, рэкамендуе мужчыне падарыць даме сэрца на Новы год пярсцёнак з брыльянтам. Але падыдзе і кофтачка зялёнага колеру.

Наказ астролага ШАЛЯМ: у апошнія дні адыходзячага года пастарайцеся пазбегнуць памылак. Небяспечныя ў гэтых адносінах даты — 27 і 28 снежня. Не прымайце ў гэтыя дні ніякіх сур'ёзных рашэнняў. Нікому не перадавярайце свае абавязкі — ёсць рызыка звязацца з нядобразычліўцам. Магчымае абвастрэнне спрадвечных спрэчак паміж бацькамі і дзецьмі. Дама ў роздуме, бо адносіны ўшчыльную падышлі да кропкі інтыму. Раскрыйце абдымкі, калі аб'ект сумненняў нарадзіўся 3, 5, 7 або 9-га чысла любога месяца.

Шлях СКАРПІЁНА да поспеху не высцелены пялёсткамі руж. Будзьце гатовымі да таго, што ў пачатку тыдня блізкі сябар адмовіць у дапамозе. Воля планет такая, каб кожны крок наперад даваўся вам цяжкай працай. Не суцяшайцеся ілюзіямі, не шукайце ісціну на дне бакала і не выпрабоўвайце лёс за зялёным сталом. Ваш дзелавы ўклад патрабуе некаторай перабудовы. Абставіны пачнуць паляпшацца прыкладна з 24—25 снежня.

Раніцай у панядзелак СТРАЛЬЦУ трэба ўзяць у асаду шэфа—патрабуйце павышэння па службе і іншых даброт. Калі не даб'яцеся гэтага ў адыходзячым годзе, кар'ерная перспектыва ахутаецца туманам. Бізнесмен стрыжэ купоны з ранейшых пачынанняў. Наперадзе шумныя банкеты і вечарынкі, дзе вас падпільноўвае небяспека разбітага сэрца. Не адпускайце жонку або палюбоўніцу і на два крокі — звядуць. Дамам трэба памятаць: спробы «адбіць» будуць і ў адносінах да вашых каханых.

Гісторыя без «белых плям»

Анатоль МЯСНІКОЎ

Усевалад Ігнатоўскі

ЛЁС І ТРАГЕДЫЯ

(Працяг. Пачатак у № 244, 246, 247).

— Гэта адно,— працягваў Ігнатоўскі.— А другое — наконт 1863 года. Тав. Агурскі вельмі правільна кажа, што не трэба ідэалізаваць паўстанне 63 года. Гэта правільная думка, але, на жаль, ён яе не падкрэслівае, ён яе збіў другімі думкамі і ўдарыўся ў палеміку, і я сказаў бы, у палеміку не зусім удалую...

Самуілу Агурскаму не сядзелася ў зале. Шэсць разоў перапыняў ён выступленне Усевалада Ігнатоўскага. Груба перабіваючы прамоўцу, ён апраўдваўся, раз за разам спасылаўся на Леніна, часопіс "Бальшавік Беларусі", выклікаючы сваімі заявамі смех у дэлегатаў з'езда... Прэзідэнт Акадэміі навук даказваў сваю правату аргументамі і фактамі.

— Ці быў рух дваранскім па сваім характары?— задаецца пытаннем Усевалад Макаравіч. Сапраўды, гэта быў па сваім характары рух дробнабуржуазны, і гэта прызнана цяпер фракцыяй гісторыкаў-марксістаў у Маскве. Бо сапраўды, калі мы прызнаем, што гэта шляхецка-дваранскі рух па характары, дык, значыць, гэта ж фэўдальны (феадальны — Заўвага А.М.) рух, і калі Мураўёў яго задушыў, значыць, ён добра рабіў. Вось калі мы так будзем разважаць, мы, значыць, тады дакацімся, што Мураўёў добра рабіў. Так што не заўсёды, таварышы, "левая" фраза вядзе да правільных вынікаў.

У доказ праваты сваіх ідэй Усевалад Ігнатоўскі прывёў, бадай што, галоўны аргумент. Ён спаслаўся на неапублікаванае яшчэ ў той час інтэрв'ю вядомага савецкага гісторыка, дзяржаўнага дзеяча акадэміка Акадэміі навук СССР Міхаіла Мікалаевіча Пакроўскага, які з'яўляўся тады кіраўніком Камуністычнай акадэміі і Інстытута чырвонай прафесуры. Адказваючы на пытанне: "Ваше мнение о 63 годе и о взгляде на это восстание Игнатовского и противоположных ему Агурского и Варского?" (праўда, зазначае Ігнатоўскі, "тады Агурскі нібы і не выказваў свайго погляду, так што не ведаю, як ён туды папаў"), Пакроўскі адказаў: "Из литературы я знаю: исторически более верна та характеристика, какую дает т. Игнатовский восстанию 63 года. Кто объясняет это восстание как шляхетское, тот незаметно для самого себя придёт на точку зрения Пилсудского и проч. Не знать этого — значит не знать истории".

Якую ж канкрэтна пазіцыю займаў Усевалад Ігнатоўскі ў ацэнцы паўстання 1863 года?

Даследуючы класавую сутнасць паўстання ў адной з важнейшых сваіх прац — "1863 год на Беларусі", ён найперш вызначае тыя сацыяльныя слаі грамадства, якія былі не задаволены прыгоннай палітыкай царскага рэжыму. Да гэтых сіл Ігнатоўскі адносіў буйных землеўладальнікаў, якія актыўна ўцягваліся ў капіталістычную сістэму гаспадарання, а таксама прамысловую і гандлёвую буржуазію. У паўстанні ж прымалі ўдзел: дробная збяднелая пралетарызаваная шляхта, разначынныя інтэлігенты, дробная буржуазія горада і вёскі, рамеснікі і рабочыя, частка сялян, незадаволеных рэформай 1861 года. Як зазначае гісторык, значная частка сялян Беларусі ў адносінах да паўстання займала нейтральную пазіцыю, другая частка актыўна выступала ў ім, а трэцяя — наогул была супраць паўстання, лічачы яго "шляхетнай", "панскай" справай. І менавіта выступленне апошніх Ігнатоўскі справядліва назваў рэакцыйным рухам.

Паўстанцы складаліся з дзвюх груп: "белых" і "чырвоных". "Белых" узначальвалі польскія магнаты і багатая радавітая шляхта, мэтай якіх было аднаўленне Рэчы Паспалітай у межах да 1772 года, ды яшчэ "ў тых формах, у якіх яна памерла". Галоўным сродкам дасягнення яе магнаты і шляхта лічылі дыпламатыю, а ўзброенае паўстанне — толькі мерай для падтрымкі дыпламатаў. Рады "чырвоных" складаліся ў асноўным з дробнай рэвалюцыйна настроенай буржуазіі, інтэлігентаў і студэнтаў. У адрозненне ад "белых" галоўным сродкам барацьбы яны лічылі рэвалюцыйныя дзеянні. Будучая Польшча, на думку "чырвоных", павінна будавацца не на старых прынцыпах і асновах, а як шырока дэмакратычная рэспубліка.

Кіраўніком "чырвоных" на тэрыторыі Беларусі і стаў Кастусь Каліноўскі.

Каліноўскі быў упэўнены, што паўстанне будзе мець поспех толькі тады, калі ўдзел у ім прыме селянін. А ён, зазначае Ігнатоўскі, толькі тады пойдзе на барацьбу, калі яна будзе накіравана на задавальненне яго інтарэсаў, а не інтарэсаў землеўладальнікаў: "Зямля павінна быць адабрана ад паноў і аддадзена сялянам".

Аднак вернемся крыху да падзей 12 з'езда Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі. У заключным слове Ян Гамарнік асудзіў спробу Самуіла Агурскага разгарнуць на партыйным з'ездзе дыскусію аб 1863 годзе. "Ёсць больш актуальныя пытанні,— указаў першы сакратар кіраўніку Гістпарта,— гэта пытанні гісторыі партыі". Але той і на гэты раз няўдала спрабаваў апраўдацца, тройчы ўстаўляючы сваё "я" ў час выступлення Гамарніка...

Брудная справа, тым не менш, была зроблена. Зроблена прадумана і тонка. У вартасцях акадэміка-гісторыка Ігнатоўскага спакваля засумняваліся... І найперш тыя, хто стаяў "на варце" заваёў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, справы Леніна—Сталіна.

У канцы дваццатых—пачатку трыццатых гадоў пачала складвацца адміністрацыйна-камандная сістэма, фарміравацца культ асобы Сталіна. Атмасфера нецярпімасці, падазронасці і варожасці ўсё больш і больш запаўняла грамадска-палітычнае жыццё ў краіне. У выніку пашырэння "маштабаў сацыялістычнага будаўніцтва" з вуснаў "бацькі народаў" прагучалі словы пра абвастрэнне класавай барацьбы...

Гістарычная навука, натуральна, не магла заставацца ў баку ад палітычнай барацьбы. Разгараецца вострая, далёкая ад палемічных метадаў вядзення, дыскусія, ацэнкі і вывады ў якой рабіліся адназначныя і бескампрамісныя: ва ўсім і ўсюды бачыліся памылкі, адмоўныя ўплывы, тэорыі і светапогляды "ідэйных праціўнікаў"... Сталінскія асабістыя ацэнкі станавіліся ісцінай у апошняй інстанцыі.

Тады ж, у канцы дваццатых — пачатку трыццатых, увaходзіць у лексікон і набывае правы грамадзянства і тэрмін "нацыянал-дэмакратызм".

Ні ў адным слоўніку, у тым ліку і такім грунтоўным, як "Советский энциклопедический словарь", няма тлумачэння гэтага злавеснага тэрміну. І я вазьму на сябе смеласць сказаць: чаму? Ды найперш, на маю думку, таму што быў ён штучны, надуманы, "вынайдзены" для таго, каб калі не апраўдаць, дык хоць бы крыху прыкрыць тыя злачынствы, што рабіліся пад знакам барацьбы з нацдэмаўшчынай.

На першапачатковым этапе нацыянал-дэмакратызм кваліфікаваўся як "правая" небяспека ў правядзенні культурнай рэвалюцыі ў краіне, як спроба і імкненне яго прыхільнікаў ставіць нацыянальныя інтарэсы вышэй класавых. У беларускай гістарычнай навуцы найбольшых "поспехаў" у выкрыцці нацыянал-дэмакратызму дасягнулі такія вучоныя, як С. Агурскі, В. Шчарбакоў, Ю. Майзель, М. Шапавалаў. Двое апошніх, выдаўшы ў 1929 годзе "Кароткі нарыс КП(б)Б", засведчылі імкненне нацыянал-дэмакратаў "вырошчваць нацыянальную форму культуры на шкоду яе пралетарскаму зместу". А неўзабаве нацыянал-дэмакратызм быў аб'яўлены ледзь не "родным братам" нацыянал-фашызму. І ўжо ў 1930-м нацдэмы адкрыта называліся "ворагамі народа", якія ставілі сваёй мэтай рэстаўрацыю капіталізму ў краіне. Аб такіх жа "намерах" іх у Беларусі засведчыла, у прыватнасці, трэцяя сесія Саўнаркома БССР у снежні таго ж, 1930 года.

Тады ж партыя і ўрад пачалі разгортваць кампанію па барацьбе з нацыянал-дэмакратызмам.

Неўзабаве ў Мінск прыбыла высокапастаўленая камісія ЦКК ВКП(б), якая павінна была абследаваць практыку нацыянальна-культурнага будаўніцтва ў рэспубліцы. Яе ўзначальваў старшыня Цэнтральнай кантрольнай камісіі Камуністычнай партыі Украіны А. Затонскі. Правёўшы пэўную патрэбную работу, на пасяджэнні бюро ЦК КП(б) Беларусі ён выказаў шэраг крытычных заўваг, якія, на яго думку, мелі месца ў працах Усевалада Ігнатоўскага. Такім чынам, работа камісіі была практычна поўнасцю зведзена да высвятлення асобы Усевалада Макаравіча. Абвінаваціўшы акадэміка ў правым ухіле, праяўленнях нацыянал-дэмакратызму, дапоўніўшы гэтыя "вывады" "ацэнкамі" Самуіла Агурскага, зробленымі на XII з'ездзе Кампартыі Беларусі, а таксама прышыўшы белымі ніткамі спробу стварыць калісьці нейкую міфічную Беларускую камуністычную партыю (мелася, вядома ж, на ўвазе БКА — заўвага А.М.), камісія па сутнасці і павесіла на прэзідэнта Беларускай Акадэміі навук ярлык "ворага народа". Дарэчы, дакладваючы вынікі праведзенай "работы" ў нашай рэспубліцы маскоўскаму кіраўніцтву, Затонскі ўзмацніў крытыку асабістай дзейнасці Ігнатоўскага, хоць да работы Акадэміі прэтэнзій у яго не было.

Супраць Усевалада Макаравіча наладжваецца сапраўдная акцыя ачарнення і цкавання. "Актывізаваўся" друк, і ў першую чаргу газета "Звязда"... На яе старонках "прапаноўваюць" выступіць з артыкулам-пакаяннем і самому Ігнатоўскаму. На жаль, хутчэй за ўсё так і застанецца нявысветленай тайна: як, у якіх умовах і з якімі думкамі і намерамі пісаў ён той ліст:

—...Перажыткамі адраджэнства, якія засталіся ў мяне ад эсэраўска-грамадаўскага мінулага...маім нацыянал-апартунізмам у тэорыі і на практыцы; незалежна ад таго, хацеў я ці не хацеў...я зрабіўся, па правільнай фармулёўцы т.Гея (прысланы ў 1930 годзе з Масквы для разгрому беларускага "нацыяналізму" новы першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі (бальшавікоў) Беларусі — заўвага А.М.) "нацыянал-дэмакратам з партбілетам у кішэні"... Зусім правільна пленум ЦК КП(б)Б (маецца на ўвазе пленум ад 25 кастрычніка 1930 года — заўвага А.М.) пастанавіў вывесці мяне са складу Бюро ЦК і ЦВК і перадаў справу аб далейшым маім знаходжанні ў партыі ў ЦВК, дзе яна разбіраецца. Як ні балюча, як ні цяжка гэта для мяне, але перад ЦК КП(б)Б і перад ўсёй партыяй я цвёрда павінен прызнаць, што палітычна я зрабіў здраду перад партыяй, хоць і не хацеў зрабіць гэтага суб'ектыўна...

Аднак і такая "споведзь-прызнанне" не дапамагла. Акцэнты былі ўжо расстаўлены на кастрычніцкім пленуме, на якім Канстанцін Веньямінавіч Гей у дакладзе "Аб чарговых задачах у нацпалітыцы" засяродзіў увагу на дзейнасці так званага "Саюза вызвалення Беларусі", крытыцы беларускага нацыяналізму — найперш у асобе У. М. Ігнатоўскага. Тут першы сакратар прыгадаў Усеваладу Макаравічу ўсё: і паходжанне "з сацыяльна чужога асяроддзя", і ўдзел у 1913 годзе ў падрыхтоўцы юбілейнага зборніка, прысвечанага 300-годдзю дынастыі Раманавых, і знаходжанне ў партыі эсэраў, і шмат што іншае...

У самым канцы 1930 года Ігнатоўскага вызваляюць ад пасады прэзідэнта Акадэміі навук, а ў студзені 1931-га выключаюць з радоў партыі.

Падзеі XII з'езда КП(б) Беларусі, "вывады" камісіі і рашэнні пленумаў Цэнтральнага Камітэта партыі далі мноства фактаў і "праверанага" матэрыялу органам ДПУ. І там прыходзяць да вываду: час дзейнічаць і ім!

Адзін выклік у ДПУ БССР змяняецца другім, трэцім, пятым...Ігнатоўскаму спачатку прапануюць, а потым — патрабуюць ад яго, каб ён стаў... абвінаваўцам сваіх былых сяброў і калег па навуцы, мастацтву, асвеце, якіх паспелі ўжо ўзяць як "нацдэмаў". Удалося ўстанавіць, што перад тым, як прапанаваць гэтую гнюсную ролю Усеваладу Макаравічу, яе спрабавалі навязаць Янку Купалу. Супрацоўнікі ДПУ таксама выклікалі яго, сцвярджалі, што паэт з'яўляецца кіраўніком "контррэвалюцыйнай нацыянал-дэмакратычнай арганізацыі" пад назвай "Саюз вызвалення Беларусі". Як стала нядаўна вядома, па "справе" "Саюза вызвалення Беларусі" праходзілі 86 чалавек. Сярод іх былі народныя камісары асветы і земляробства Беларусі А. Баліцкі і З. Прышчэпаў, прэзідэнт Беларускай Акадэміі навук У. Ігнатоўскі і іншыя дзеячы. Кіраўніцтва гэтай сфабрыкаванай на паперы арганізацыі прыпісвалася Я.Лёсіку, С.Некрашэвічу, В.Ластоўскаму, У.Ігнатоўскаму, нават... Янку Купалу. Цікавы і вось які факт: выступаючы на згаданым ужо кастрычніцкім (1930 года) пленуме ЦК КП(б)Б старшыня ДПУ БССР І.Рапапорт адзначаў, што ў ягоным ведамстве няма ніякіх падстаў абвінавачваць Ігнатоўскага ў прыналежнасці да "Саюза вызвалення Беларусі". Тым не менш, не падзейнічала і гэта...

Янку Купалу і Усевалада Ігнатоўскага звязвала вялікая непадробная дружба. Акадэмікі АН БССР, шчырыя і сумленныя працаўнікі беларускай культурнай нівы, яны бачылі будучыню свайго народа нацыянальна аднароднай, самастойнай і высокай па ўзроўню развіцця. І асабістыя лёсы іх у многім аказаліся такімі падобнымі.

...Каб запалохаць Купалу, прымусіць яго пагадзіцца з роллю кіраўніка "Саюза вызвалення Беларусі", следчыя ДПУ перайначвалі на свой, патрэбны ім лад ягоныя словы, спрабавалі злавіць на недакладнасцях.

(Заканчэнне будзе.)

ВАША ЗДАРОЎЕ

Вочы—люстэрка душы?

Хутчэй—страўніка, сэрца, нырак і іншых органаў

Кажуць, некаторыя жрацы-лекары старадаўняга Усходу вызначалі стан здароўя чалавека, усяго толькі зазірнуўшы яму ў вочы і памацаўшы пульс. Цікава, канешне, толькі не надта хвалюе, бо былі гэтыя дзівосы далёка і даўно. А вось тое, што нешта падобнае робіць нам сучаснік, урач Аляксандр ПРОТЧАНКА ў сваім мінскім кабінеце па вуліцы Жукоўскага, не можа не хваляваць. Асабліва ўлічваючы, што гэта абсалютна не звязана з ведзьмакамі і экстрасенсамі, якія з зайздроснай лёгкасцю бяруцца лячыць усё—ад раку да энурэзу. Метад яго навуковы і называецца «ірыдадыягностыка».

— Аляксандр Уладзіміравіч, у чым сутнасць ірыдадыягностыкі?

— У тым, што ўсе органы і сістэмы чалавечага арганізма абследуюцца па радужнай абалонцы вока. Метад гэты заснаваны на сувязях нервовай сістэмы арганізма чалавека. Так званы трайнічны нерв (пятая пара чэрапна-мазгавых нерваў) змены ў арганізме «выдае» на паверхню радужнай абалонкі вока. Пры спецыяльным асвятленні і шматразовым павелічэнні ўсё гэта праследжваецца, фіксуецца, і атрыманыя даныя апрацоўваюцца камп'ютэрам. Усяго за 15 хвілін зусім бязбольнай і бясшкоднай працэдуры атрымліваецца досыць аб'ектыўная і дэталёвая інфармацыя аб стане здароўя пацыента.

— Вашы дыягназы пацвярджаюцца?

— Дакладнасць ірыдадыягностыкі дастаткова высокая: 90—95 працэнтаў.

— А хто аўтар метаду?

— Гэтаму метаду — тысячагоддзі. Вядома, што ў раскопках знаходзілі выявы вока з адпаведнымі надпісамі. Але «другое жыццё» ён атрымаў са з'яўленнем больш дасканалай оптыкі. У Германіі, ЗША, іншых краінах такая экспрэс-дыягностыка вядомая з канца мінулага стагоддзя, там гэтымі праблемамі займаюцца цэлыя інстытуты. У нас яна пачала распаўсюджвацца каля двух гадоў назад дзякуючы энтузіязму Яўгена Вельхавера, загадчыка кафедры неўралогіі медыцынскага факультэта Маскоўскага інстытута дружбы народаў. Гэты чалавек вывучае ірыдадыягностыку звыш 20 гадоў, аўтар некалькіх манаграфій. У яго я і вучыўся. А сам я па адукацыі — урач-неўрапатолаг, скончыў Ленінградскую ваенна-медыцынскую акадэмію. Ірыдадыягностыкай прафесіянальна займаюся два гады.

— Як ставіцца да метаду ірыдадыягностыкі традыцыйная медыцына?

— Пакуль што з недаверам. Гэта можна зразумець — метад яшчэ новы, незнаёмы, у інстытутах не выкладаецца. Калі аб'ектыўна, дык сёння існуюць толькі першыя яго парасткі. Але я бачу ў ім вялікія перспектывы. Нездарма тыя ж, скажам, ЗША і Германія шырока яго выкарыстоўваюць, нягледзячы на тое, што ў іх і без таго шмат магчымасцей у галіне дыягностыкі — іх тэхнічную ўзброенасць не параўнаць з нашай. У ірыдадыягностыкі такая вялікая перавага, як хуткасць, і яна адразу паказвае стан усяго арганізма. Таму на Захадзе яе выкарыстоўваюць і для кантролю за старэннем арганізма, і для назірання за ходам лячэння. Напрыклад, пацыент абследуецца ў пачатку лячэння і потым праз пэўны тэрмін, і адразу відаць эфектыўнасць прэпаратаў і працэдур, іх уздзеянне на арганізм.

— А захворванні на лейкозы, паталогіі шчытападобнай залозы вы можаце выявіць пры дапамозе вашага метаду? Для нас на Беларусі гэта было б надзвычай актуальна.

— Канчатковы дыягназ у гэтай галіне я ставіць не буду, бо тут патрэбны некалькі метадаў у комплексе. Але адпаведныя змяненні ў арганізме, нават на ранняй стадыі, абавязкова заўважу і параю звярнуцца да спецыялістаў.

— У вашым кабінеце робіцца толькі дыягностыка?

— Не толькі. У канцы сеанса пацыент атрымлівае таксама распрацаваныя камп'ютэрам рэкамендацыі па лячэнню зёлкамі. У перспектыве думаем наладзіць сувязь з адным лясным санаторыем на прадмет дастаўкі лекавых раслін, каб

выдаваць адразу гатовыя зёлкавыя зборы, але і зараз практычна ўсё, што «прапісвае» наш камп'ютэр, можна купіць у аптэках.

Яшчэ мы выконваем сеансы іголкатэрапіі, і тым, у каго для гэтага знаходзім паказанні, далёка хадзіць не трэба.

Наогул, імкнёмся арганізаваць сваю дзейнасць так, каб людзям было зручна. Працуем у другой палавіне дня, у тым ліку і па суботах, запісваем на прыём недзе за тыдзень па тэлефоне 33-33-36. Таму, думаю, ні ў кога не ўзнікне асаблівых цяжкасцей, каб трапіць да нас.

На развітанне я — не ўстрымаўся! — сеў да цудоўнага апарата і, шырока раскрыўшы вочы пад нейкім яркім промнем, пастараўся глядзець у адну кропку. І ўрач пачаў «перабіраць» мае вантробы, як быццам яны былі раскладзены перад ім на стале. Кароткія заўвагі, націскаюцца клавішы камп'ютэра, паўзе каляровая стужка. І вось вынікі: з таго, пра што я дакладна ведаю, нічога не ўпушчана. Плюс яшчэ нешта дробнае і — дзякуй Богу — несур'ёзнае. Калі гэтак жа працавалі і старажытныя жрацы, народу было за што іх паважаць.

Аляксандр БЯРСУДСКІ.

ХАРАКТАРЫ. Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

20 снежня

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. Праграма перадач.
8.45. «Расстанемся — пакуль добрыя». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
9.50. Урокі здароўя.
10.20. «Развітанне». «Джульета і іншыя».
11.10. Латарэя аўтографаў.
12.10. Мова, на якой «размаўляюць» ручнікі.
13.35. Х. Бойчаў. «Швейцарыя, Швейцарыя...». Спектакль.
15.35. Трагедыя вёскі Бабчын Хойніцкага раёна.
16.10. Пра шахматы і шахматыстаў.
16.40. «Спявае Юрый Антонаў».
17.05. Літаратурна - музычная кампазіцыя па вершах Е. Лось.
18.05. «Мапет-шоў». 2-я серыя.
18.31. Паміж намі, жанчынамі. Генная спадчына і наша будучыня.
19.30. Геракл. Культурызм — спорт для ўсіх.
20.00. Панарама.
20.40. Калыханка.
21.00. «Крок» прадстаўляе..
22.30. Каралеўскае паляванне. Шоу-казіно.
23.30. Студыя «Тэлесябрына». Эн-Ці-Ві на Беларусі. Сізбартоп-20.
0.10. «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Сто дзён у Палерма» (Францыя).

КАНАЛ «АСТАНКІНА»

6.00. Гадзіна сілы духу.
7.00. Тыраж «Спортлато».
7.15. «Чарцяня з пушыстым хвастом». Мультфільм.
7.30. «Залатыя россыпы». Перадача з Пярмі.
8.00. Дак. фільм.
8.30. Раным-рана.
9.00. «Пакуль усе дома». Забаўляльная праграма.
9.30. Ранішняя зорка.
10.20. Свет у вольны час.
11.00. «Прыгоды Чорнага Прыгажуна». 23-я серыя.
11.25. Новае пакаленне выбірае.
12.15. Народныя мелодыі.
12.30. «Піф і Геркулес».
12.40. «Падводная адысея каманды Кусто».
13.30. Служэнне муз не церпіць мітусні.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Дыялог у прамым эфіры.
15.00. Клуб падарожнікаў.
15.50. Жывое дрэва рамёстваў.
16.00. Панарама.
16.40. Тэлелоцыя.
16.55. Уолт Дысней прадстаўляе..
17.45. Навіны.
18.00. Прэм'ера рубрыкі: «Обана — вугал». Шоў.
18.50. Прэм'ера фільма-спектакля маскоўскага тэатра «Сучаснік» «Анфіса». П'еса Л. Андрэева.
20.55. Рэклама.
21.00. Вынікі.
21.45. Спартыўны ўік-энд.
22.00. Матадор.
23.00. Навіны.
23.25. Чэмпіянат Расіі па рукапашнаму бою.
24.00. «Баль двайнікоў».

КАНАЛ «РАСІЯ»

7.00. Весткі.
7.20. Мульці-пульці.
7.30. Дакументальная панарама «Ад першай асобы».
8.20. Праграма «Ключ»: «Навальніца 1812 года». Фільм 12-ы.
8.50. Наш сад.
9.20. «Прыгода ў каралеўстве». Мультфільм.
9.50. Аты-баты...
10.20. Рэг-тайм.
10.50. «Новыя казкі Шахеразады». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
11.55. «Сям'я Смірновых: Як жыць далей?»
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. «Не высечы...». Вядучы — У. Цветаў.
13.35. Паралельныя сусветы.
14.20. Мультфільм «Дараэман» (Японія). 15-я серыя.
14.35. Познер і Донах'ю.
15.05. Рэпарцёр.
15.20. Белая варона.
16.05. Кінакамедыя «Жыццё з бацькам».
18.10. Клуб «Жоўтая падводная лодка».
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. Раман Карцаў і Віктар Ільчанка.
20.50. Прэзентацыя тыдня Сі-Бі-Эс на Расійскім тэлебачанні.
21.00. Момант ісціны.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Начны клуб Эс-Эн-Сі.

СУБОТНІМ ВЕЧАРАМ

АДКАЗЫ І РАШЭННІ

«Крыжаванка-пляцёнка» (12 снежня). Па гарызанталях: 1. Маладая. 2. Дылёўка. 3. Кузурка. 4. Бурштын. 5. Казялец. 6. Сітаўка. 7. Каташок. Па вертыкалях: 1. Пільсць. 2. Стронга. 3. Пярэсна. 4. Ганталь. 5. Хмызняк. 6. Злучнік. 7. Літасць.

«Што на малюнках?» (12 снежня). На малюнках адлюстраваныя: **ібіс** — птушка атрада галянастых з доўгімі нагамі і доўгай загнутай дзюбай, якая жыве ў цёплых краінах, звычайна ля вады; **макрэль** (або скумбрыя) — рыба атрада акуняпадобных, бывае даўжынёй да 60 сантыметраў; **соўка** (або начніца) — матылёк з размахам крыльцаў звычайна 3—5 сантыметраў, шкоднік сельскагаспадарчых і садовых культур; **даўгапят** — жывёла сямейства паўмалпаў атрада прыматаў з даўжынёй цела да 16 сантыметраў і хваста да 27 сантыметраў, жыве на астравах Малайскага архіпелага.

РАЗМЯСЦІЦЕ ЛІКІ

У 16 квадраціках размешчаны лікі ад 1 да 16 уключна такім чынам, што сума кожнага рада (двух гарызантальных і двух вертыкальных) роўная 41. Размясціце гэтыя ж лікі ў такім парадку, каб сума па гарызанталях і па вертыкалях была роўная 42, потым 43, потым 44.

А цяпер рашыце другую задачу. Тыя ж лікі ад 1 да 16 размясціце ў кружках дадзенай фігуры такім чынам, каб сумы лікаў у вяршынях чатырох квадратаў і чатырох злучаных адзін з адным кружкоў былі роўныя.

	1		2	
3	5	12	7	14
	9		11	
4	10	8	6	13
	16		15	

Чакаем адказаў на гэтыя заданні.

ЗАГАДКІ З КАЛЕКЦЫІ ШКОЛЬНІКА

Школьнік з вёскі Балашы Вілейскага раёна Вадзім Сільвановіч вельмі любіць разгадваць загадкі і рашаць мудрагелістыя задачкі. А яшчэ ён любіць... калекцыяніраваць іх. Ён даслаў у рэдакцыю цэлую нізку такіх загадак і задач. Некаторыя з іх мы зараз друкуем.

● Стаіць у полі дуб, а на ім дванаццаць голляў, а на голлях пяцьдзесят два гнязды, а ў кожным гняздзе па сем яек. Што гэта за дуб?

● Гаспадар багаты, ды смуцён, гаспадыня белая, ды бедная. Хто гэта?

● Сястра да брата ідзе, а брат ад сястры хаваецца...

● Што гаспадыня робіць спачатку з гаршчком, калі пачынае варыць абед?

● Чатыры гіры важаць разам 40 фунтаў. Якой вагі павінна быць кожная з іх, каб з іх дапамогай можна было ўзважыць любую колькасць фунтаў ад 1 да 40?

Паспрабуйце разам з дзецьмі разгадаць гэтыя загадкі...

КРЫЖАВАНКА

ПА ГАРЫЗАНТАЛЯХ: 5. Зорка ў сузор'і Кіта. 7. Мінерал, разнавіднасць халцэдона. 10. Грашовая адзінка ў некаторых заходніх краінах. 11. Высакаякасная сталь для халоднай зброі. 12. Бог кахання ў індуізме. 13. Радыеактыўны хімічны элемент. 14. Нямецкі пісьменнік XX стагоддзя. 16. Арнаментальная дэкаратыўная кампазіцыя са шкла. 17. Драпежная птушка. 18. Форма кантролю ведаў навучэнцаў. 20. Археолаг, які адшукаў Трою. 24. Апавяданне І. Буніна. 28. Распаўсюджанае пустазелле. 29. Афіцыйны дыпламатычны дакумент. 30. Скура жывёлы з захаваным валасяным покрывам. 31. Тыповая расліна Мексікі. 32. Французскі мастак, адзін з заснавальнікаў кубізму. 33. Сталіца дзяржавы ў Паўднёвай Азіі.

ПА ВЕРТЫКАЛЯХ: 1. Чыгун, устойлівы да высокіх тэмператур. 2. Род загадак. 3. Малпа роду павіянаў. 4. Верш Я. Коласа. 5. Каштоўны сорт кофе. 6. Нясучая частка машыны. 8. Рабро манеты. 9. Возера ў Эфіопіі. 15. Духавы клавішны музычны інструмент. 16. Пракладачны матэрыял для вокладкі. 18. Пачатак музычнага твору са слабой долі. 19. Дзяржава ў Паўночнай Амерыцы. 21. Чэшскі скрыпач, педагог, кампазітар. 22. Левы прыток Масква-ракі. 23. Частка акіяна. 25. Вопратка жыхароў старажытнага Рыма. 26. Рашучы момант у наступальных дзеяннях войскаў. 27. Падземная горная выпрацоўка.

Склаў Сяргей СІНЯКОЎ.
г. Орша.

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае без ападкаў надвор'е, месцамі туман. Тэмпература паветра ў Мінску—ад 0 да 2 градусаў цяпла, у Гродна і Брэсце—1—3 градусы цяпла, у Віцебску—ад 0 да 2 градусаў марозу, у Магілёве і Гомелі — каля 0. У наступныя двое сутак: 20 снежня часам ападкі, на працягу сутак тэмпература паветра ад 3 градусаў марозу да 2-х цяпла, па ўсходу ўначы да 8 градусаў марозу, 21-га па паўднёваму ўсходу снег, на дарогах галалёдзіца. Тэмпература паветра ўначы 5—10, удзень—3—8 градусаў марозу.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91. Тэлефакс: 32-22-03.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 250.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12